

Vlaams Instituut voor
Bio-Ecologisch Bouwen en Wonen

Duurzaam bouwen is goed

bio-ecologisch

bouwen is beter

GROENDAKEN

Groendaken

- Wat is een groendak?
- Nieuwe hype?
- Soorten
- Waarom een groendak?
- Hoe begin ik er aan?
- Praktijkvoorbeelden
- Samengevat

Wat zijn groendaken?

*

Wat zijn groendaken?

Daken met levende planten erop.

- niet altijd groen
- niet altijd beloopbaar
- niet altijd aangelegd*

*

Wat zijn groendaken?

Daken met levende planten erop.

- niet altijd aangelegd*

*

Wat zijn groendaken?

Levende planten:

↓
Mossen
Sedums
Kruiden
Grassen
Struiken
Bomen

Wat zijn groendaken?

Levende planten:

Mossen

Sedums

Kruiden

Grassen

Struiken

Bomen

Wat zijn groendaken?

Levende planten:

Mossen

Sedums

Kruiden

Grassen

Struiken

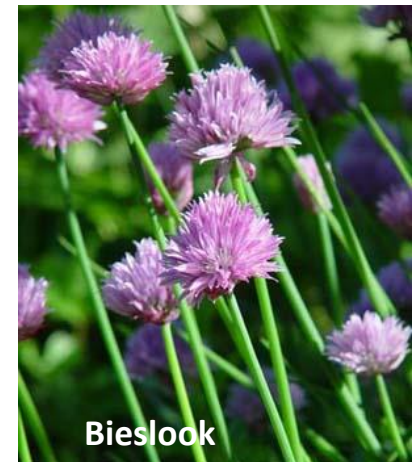
Bomen

Grote graslelie

Gele kamille

Bieslook

Wat zijn groendaken?

Levende planten:

Mossen

Sedums

Kruiden

Grassen

Struiken

Bomen

fakkelgras

*

10

Wat zijn groendaken?

Levende planten:

- ↓
- Mossen
  - Sedums
  - Kruiden
  - Grassen
  - Struiken**
  - Bomen

Wat zijn groendaken?

Levende planten:

- ↓
- Mossen
  - Sedums
  - Kruiden
  - Grassen
  - Struiken
  - Bomen**

Een nieuwe hype?

*

Nieuwe hype?

Ziggurats in huidig Irak en Iran (3000-600 B.C.)

*

Nieuwe hype?

Hangende tuinen in Babylon, huidig Irak (500 B.C.)

*

Nieuwe hype?

Reconstructie van Viking-nederzetting in Labrador, Canada
(ca 800nC)

*

Nieuwe hype?

- Revival in jaren '60 in Duitsland, Zwitserland en Oostenrijk
- Scandinavië, IJsland, Canada: graszoden of heideplaggen
- Ook in Afrika (tegen warmte)

Nieuwe hype?

Ecowijk Kronsberg Hannover 1998 - 2000

*

Nieuwe hype?

Hundertwasser Waldspirale – Darmstadt 1998-2000

*

Nieuwe hype?

American dreams... (Enviroperfect solutions, Canada)

City Hall (Chicago, VS)

Nieuwe hype?

Malmö Zweden greenroofinstitute

*

Nieuwe hype?

Passiefhuis Leopoldsburg 1999

*

Soorten groendaken

Intensief

Extensief

Soorten groendaken

INTENSIEF:

Daktuin / Lichte daktuin

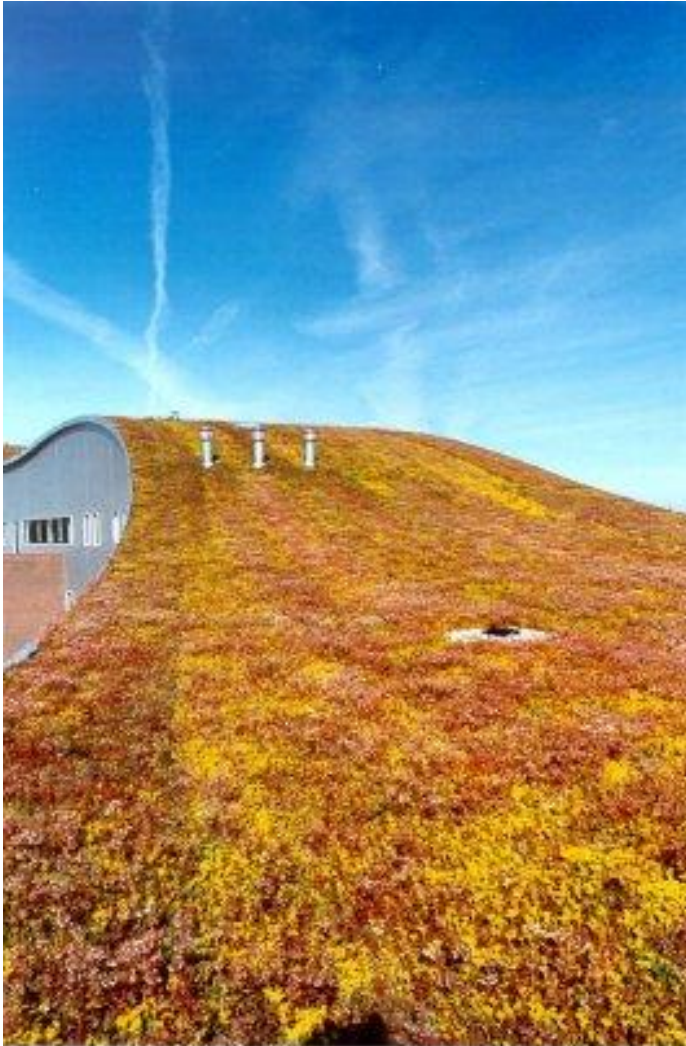
- veel onderhoud
- zware belasting
(+400 kg/m²)
- speciale constructie
- meestal op platte daken

→ bij ontwerp van gebouw
inplannen

*

Soorten groendaken

EXTENSIEF:

- kijkdak: niet belopen
- weinig onderhoud
- belasting 20 tot 400 kg/m²
- platte en hellende daken
- geen speciale constructie

→ ook bij bestaand gebouw mogelijk

*

Soorten groendaken

Intensieve groendaken

*

Soorten groendaken

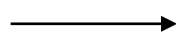
Extensieve groendaken

*

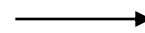
Soorten groendaken

Extensief

Eenvoudig
intensief

Intensief

*

Waarom een groendak?

*

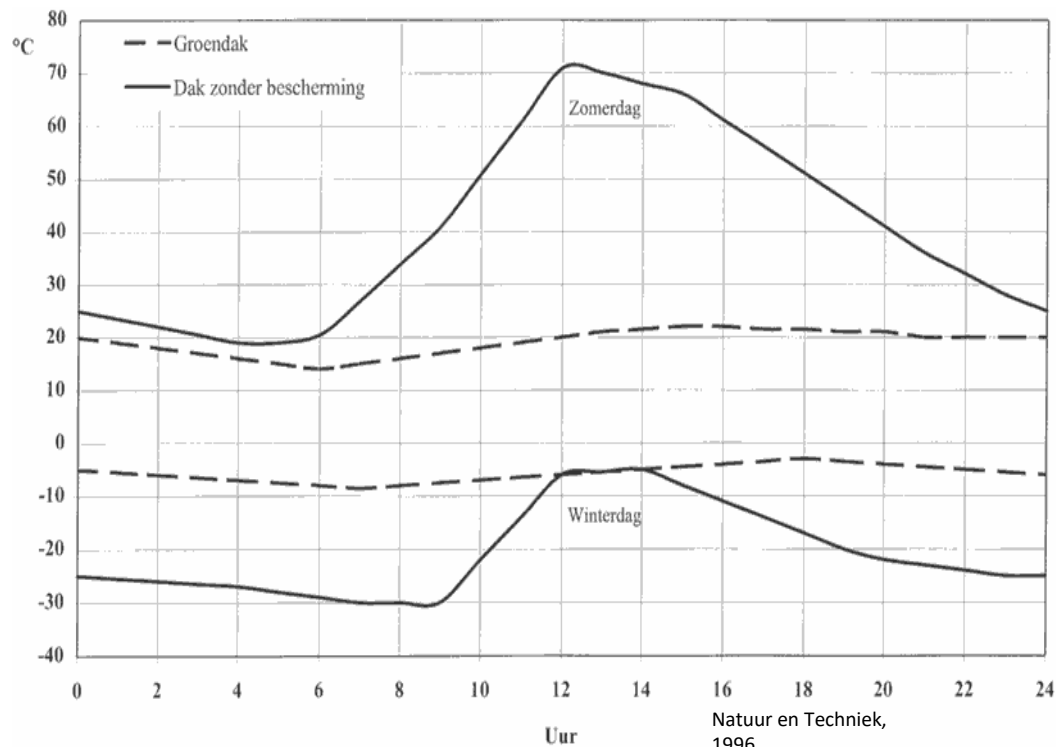
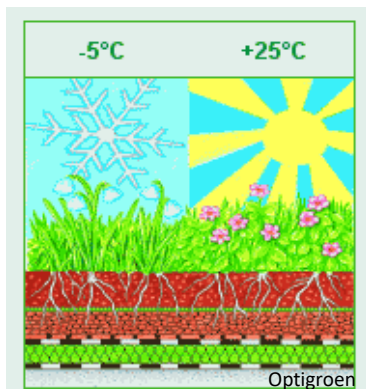
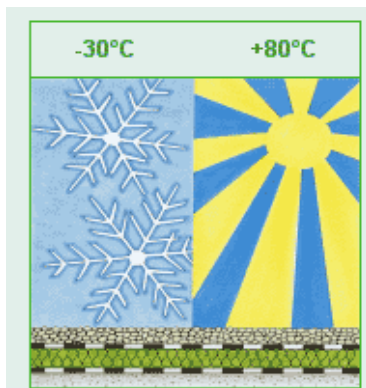
Groendaken: Waarom?

- Voordelen voor bewoners/gebruikers van een gebouw
- Voordelen voor omwonenden
- Voordelen voor maatschappij

Groendaken: Waarom?

Dakbekleding gaat langer mee

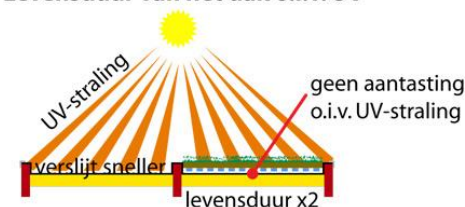
Groendaken: Waarom?

Dakbekleding gaat langer mee

Vegetatie beschermt tegen:

- temperatuurschommelingen
- UV-stralen, IR-stralen, ozonconcentraties
- Mechanische beschadiging (ladder, hagel, vogels...)

Levensduur van het dak o.i.v. UV

	Zonder groen	Met groen
Roofing	15 jaar	20 jaar
PVC	20-25 jaar	40 jaar
EPDM	40 jaar	70 jaar

*

32

Groendaken: Waarom?

Hitteschild in zomer

absorptie zonnestralen <-> transpiratie van vegetatie

⇒ soort natuurlijke airco

*

Groendaken: Waarom?

Koudeschild in winter

Isolatie blijft nodig!

Effect is afhankelijk van:

- type
- gebruikte materialen
- vegetatie
- vochtgehalte

Groendak telt niet mee voor isolatiewaarde wegens

- moeilijk te bepalen
- gering bij nat extensief groendak

Trad. groendaken IJsland

Groendaken: Waarom?

Akoestische isolatie

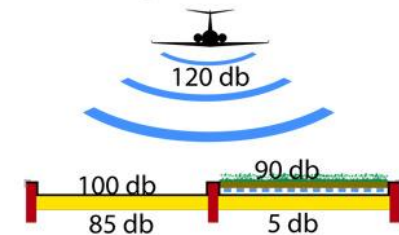
Ecowoning Duitsland

Geluid:

- demping geluid van regen, hagel, vogelpoten,...
- omgevingsgeluid
  - binnen
  - in omgeving

Geluid en groendaken

*

Groendaken: Waarom?

Esthetisch en psychologisch

- 'Mooi'
- Introductie van natuur/groen in de stad
- Rustgevend

Groendaken: Waarom?

Geur

- Vb lavendel vs asfaltgeur

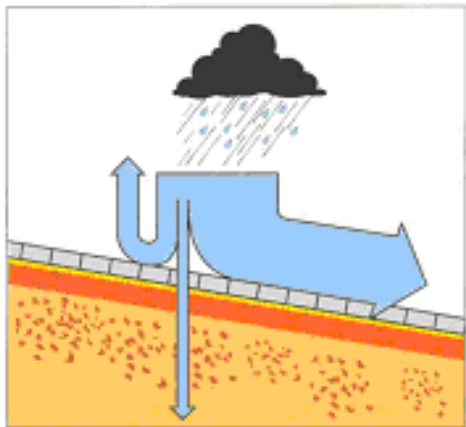
Groendaken: Waarom?

Minder overstromingsgevaar

Bebouwde oppervlakte neemt nog steeds toe:

(In Vlaanderen 25% op 20 jaar)

Wateroverlast door water run-off

VMM

*

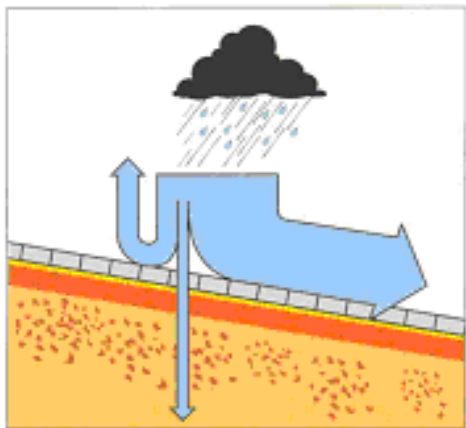
Groendaken: Waarom?

Minder overstromingsgevaar

Bebouwde oppervlakte neemt nog steeds toe:

(In Vlaanderen 25% op 20 jaar)

Wateroverlast door water run-off

VMM

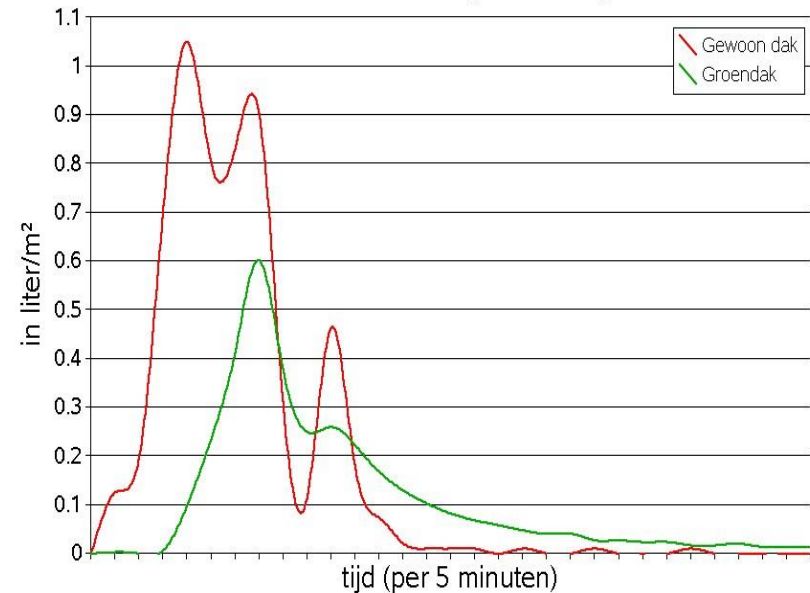
*

Groendaken: Waarom?

Minder overstromingsgevaar

1. Vermindering piekdebieten
2. Vertraging piekdebieten
3. Vermindering totale afvoer

Afvoer van het dak bij een regenbui

*

Groendaken: Waarom?

Minder overstromingsgevaar

	Afvloei regenwater
Hellend dak	100%
Plat dak met grind	80%
Extensief groendak	40-70%
Intensief groendak	Tot 10%

*

Groendaken: Waarom?

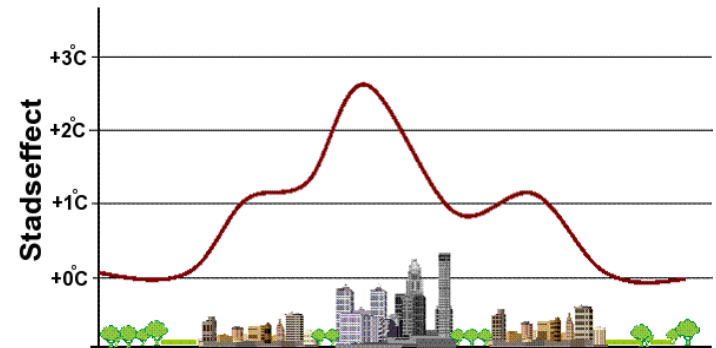
Minder heet stadsklimaat

Opname CO₂

Steden: verdroging en verhitting

⇒ Groendaken

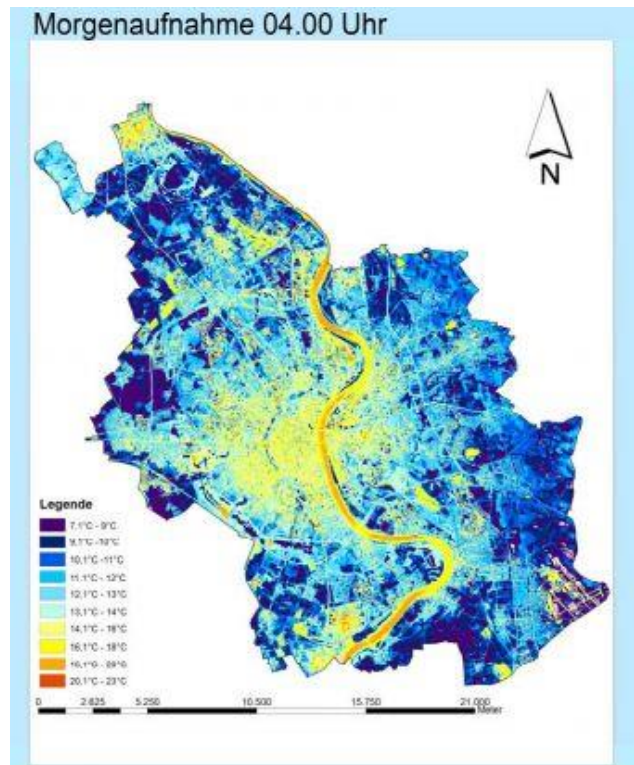
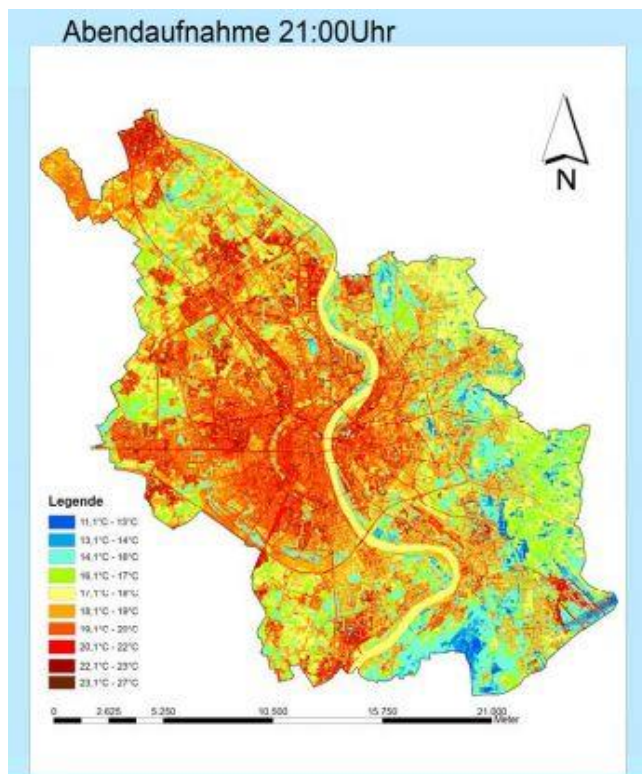
- Bevochtigen door transpiratie
- Minder warmteabsorptie

*

Groendaken: Waarom?

Minder heet stadsklimaat

Groendaken: Waarom?

Zuivert de stadslucht

Opname schadelijke stoffen:

- Lucht:
CO, benzeen, toluen,
formaldehyde, stofdeeltjes
- Regenwater:
zware metalen

Beijing, China

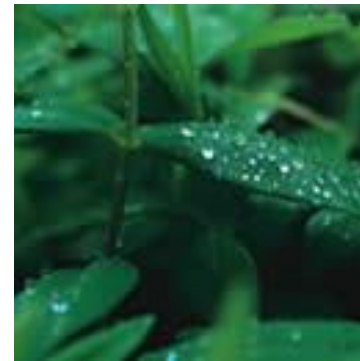
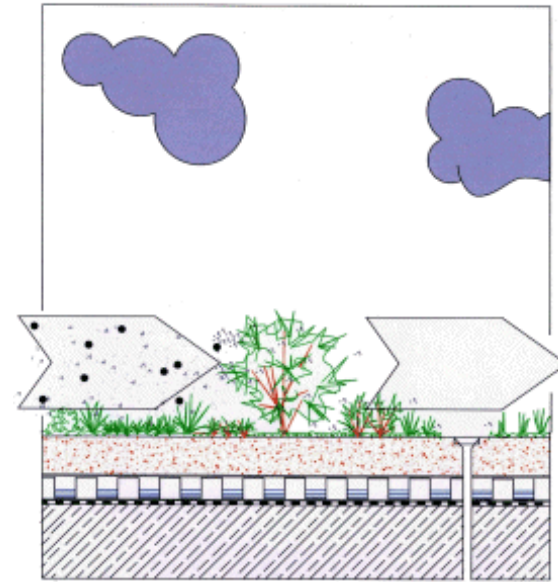
Groendaken: Waarom?

Zuivert de stadslucht

Opname fijn stof:

Vergroot de oppervlakte:

- Sedum 10cm : 2,4 m²/m²
- Lang gras : meer dan 100m²/m²
- Klimplant tegen gevel: 3 à 5 m²/m²

*

Groendaken: Waarom?

Levenskansen voor dieren

Biodiversiteit!

vlinders, insecten, vogels

Groendaken: Waarom?

Levenskansen voor dieren

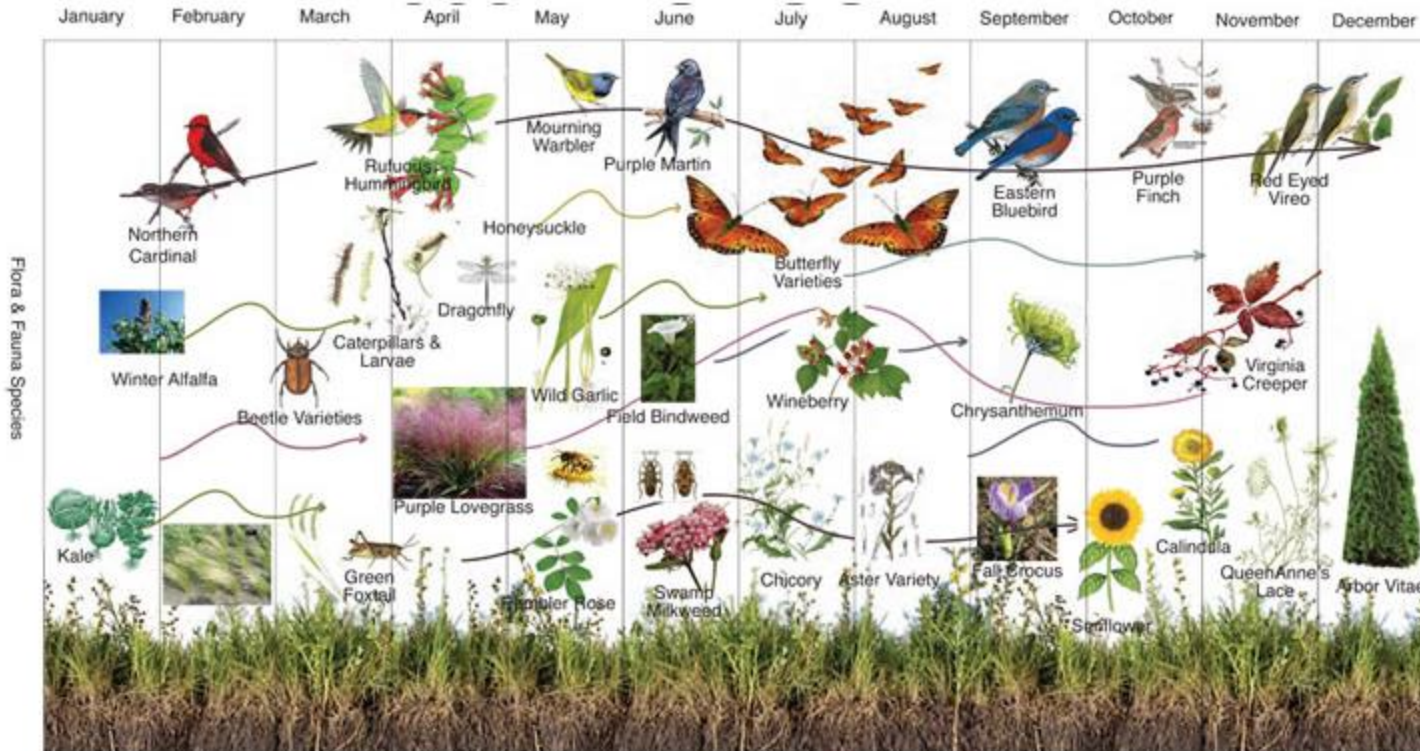
Stadsbijen !

*

Groendaken: Waarom?

Levenskansen voor dieren

Biodiversiteit! vlinders, insecten, vogels

*

Groendaken: Waarom?

Uitbreiding gebruiksruimte

- Vooral daktuinen
- Vooral in steden

Groendaken: Waarom?

Imago en voorbeeldfunctie

Toyota HQ, Japan

Ford, Detroit, VS

*

Groendaken: Waarom?

Imago en voorbeeldfunctie

Academy of Science, San Francisco, CA, VS

*

Groendaken: Waarom?

Voedselproductie

Tomaten, kruiden en aubergines

Komkommers en kruiden

Manhattan, New York, VS

*

Groendaken: Waarom?

Voedselproductie

Dak restaurant

Grootschalige daktuinbouw

*

Groendaken: Waarom?

Voedselproductie

Potage-Toit. Koninklijke bibliotheek Brussel

*

Groendaken: Waarom? ... Voordelen:

Voor de eigenaar:

- Energiebesparing: zomerkoeling
- Langere levensduur dakbedekking
- Extra ruimte voor gebruik
- Geluidsreductie
- ...

Aankoopprijs duurder maar op termijn voordeliger
Zeker indien subsidies!

*

Groendaken: Waarom? ... Voordelen:

Voor de maatschappij:

- Waterafvoer en -zuivering efficiënter
- Gunstig effect op de gezondheid
- Meer benutte ruimte
- Biodiversiteit
- Microklimaat (steden)
- ...

- Klimaatadaptatie ! (meer extreme klimatologische omstandigheden)

*

En de nadelen?

*

En de nadelen?

- Bemoelijkijking gebruik regenwater
*maar: actieve koolfilter,
juiste dimensionering watertank*

Regenwaterrecuperatie:

780l/m² (jaarlijkse neerslag in België)

100m² (gemiddelde dakoppervlakte)

= 78m³ water per jaar

20% verlies door dakbedekking

10% verlies door filter

= 56m³ water per jaar

50% verlies door extensief groendak

10% verlies door filter

= 35m³ water per jaar

*

En de nadelen?

Hoe omgaan met regenwater?

- 1 Gebruiken!
- 2 Terug in kringloop brengen
  - Verdampen
  - Infiltreren
- 3 Bufferen
- 4 Afvoeren

*

En de nadelen?

- Risico beschadiging waterdichting
dus: degelijk uitvoeren !
- Bemoeilijking opsporen lekken
- Meerkost
maar: kosten bouwgrond, levensduur, energiebesparing, subsidie,...

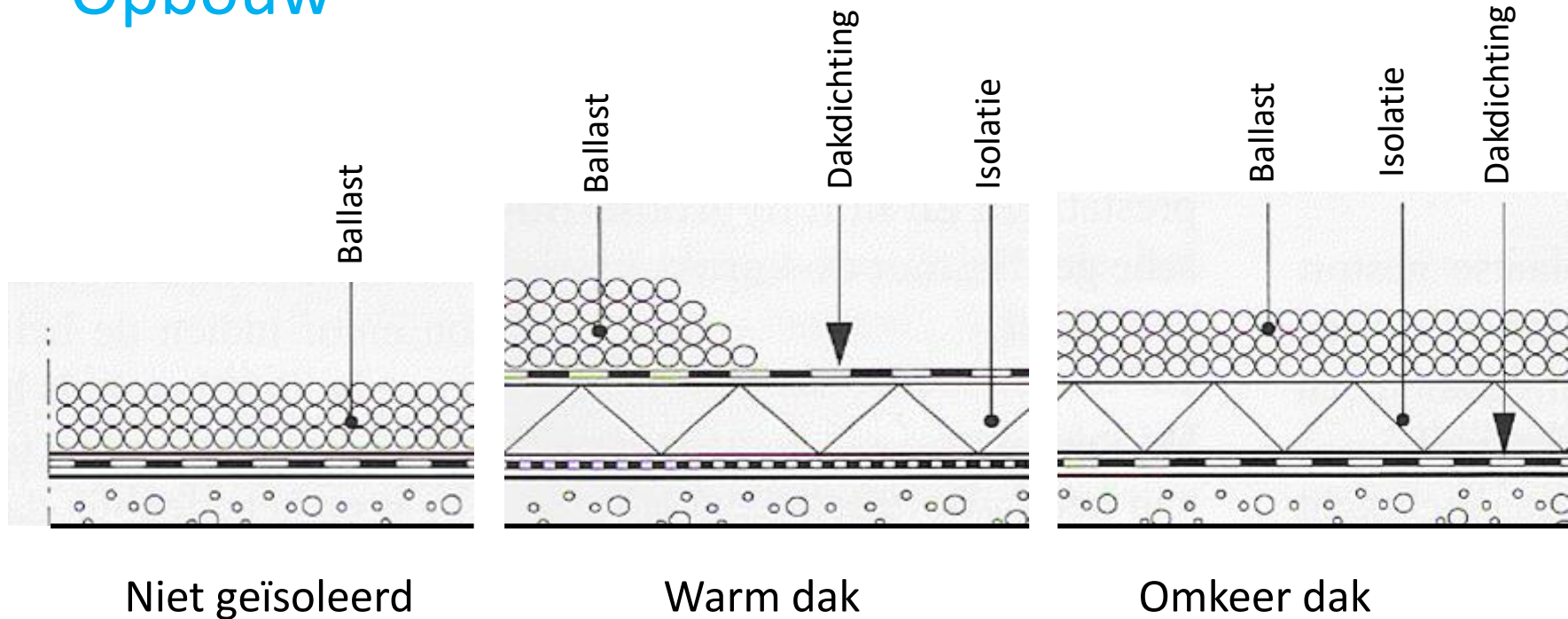
*

Opbouw van een groendak

*

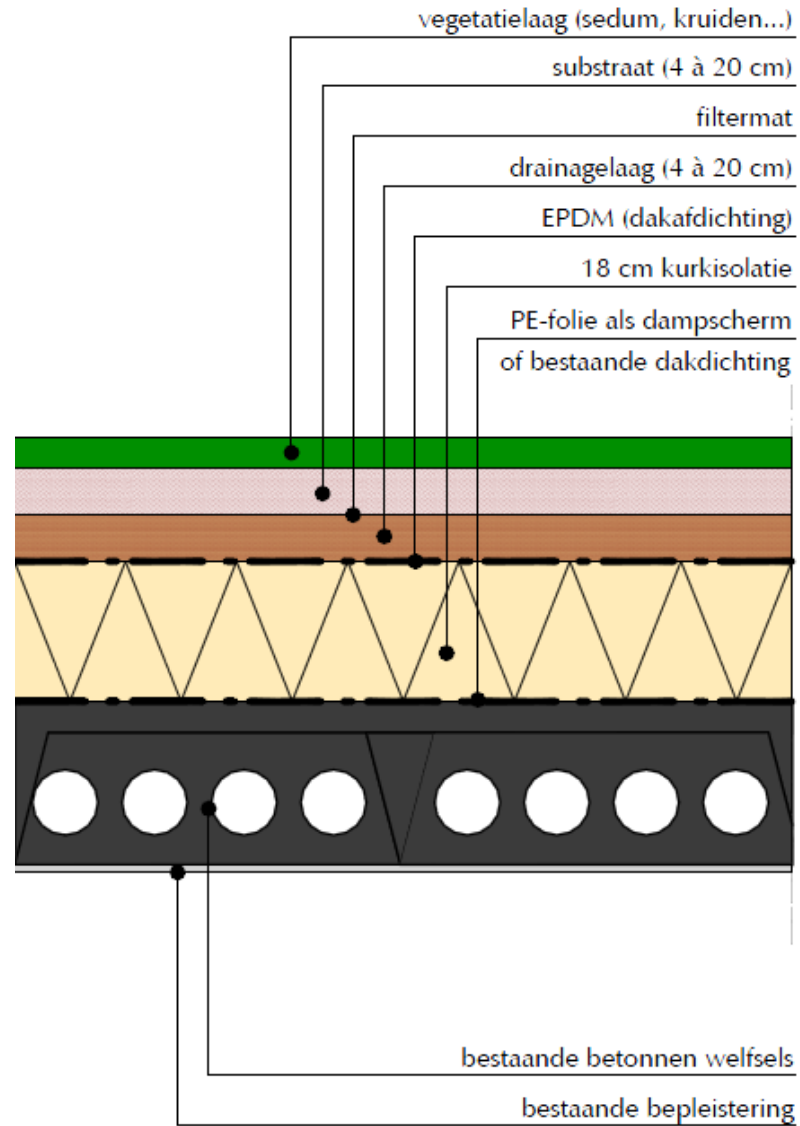
Opbouw

Ballast (groendak)
Afdichting
Isolatie
Dampscherm
Onderbouw van het dak

Opbouw

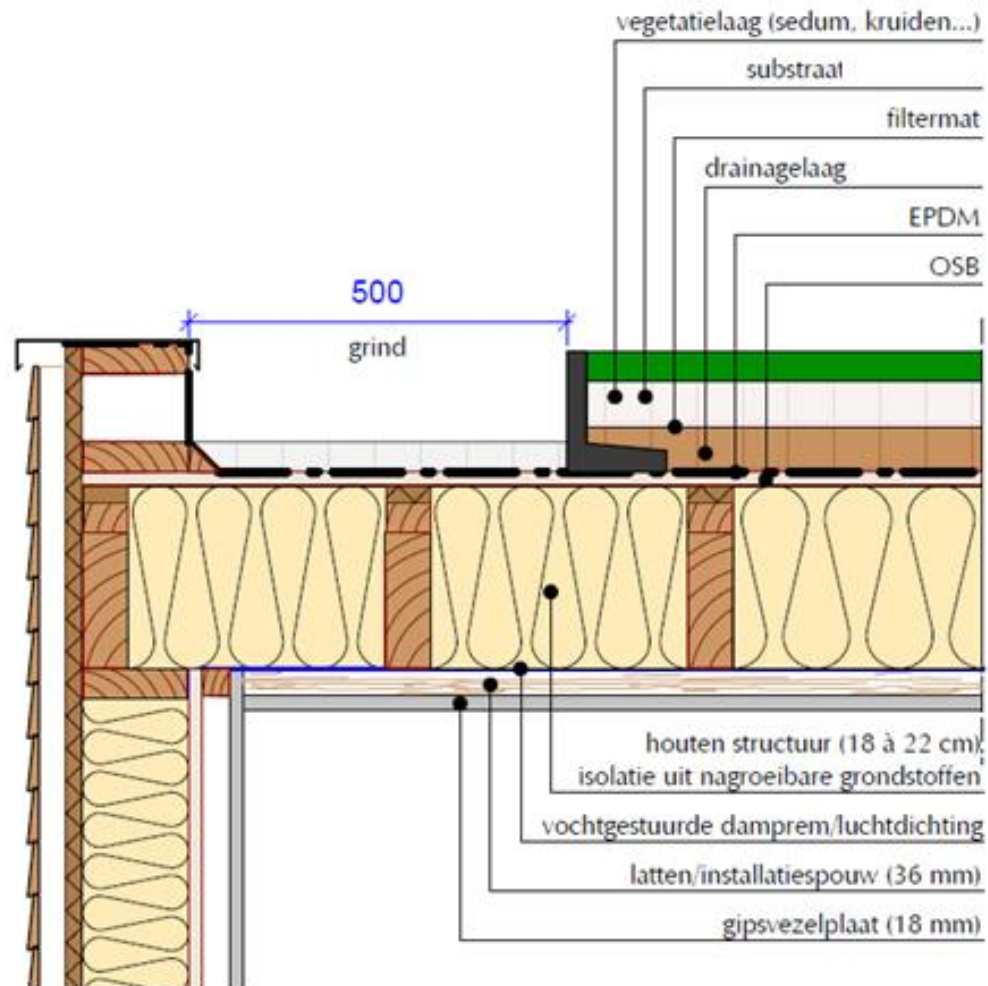
Warm dak

*

Opbouw

Compact dak

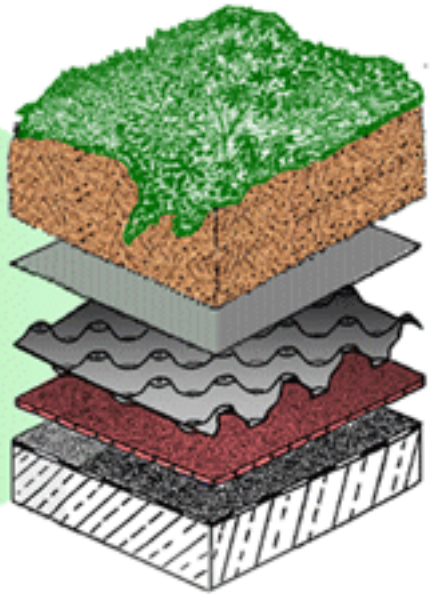

Groendak met beperkte opbouwhoogte mogelijk.

*

Opbouw

Vegetatie

Substraat

Filterdoek

Drainage

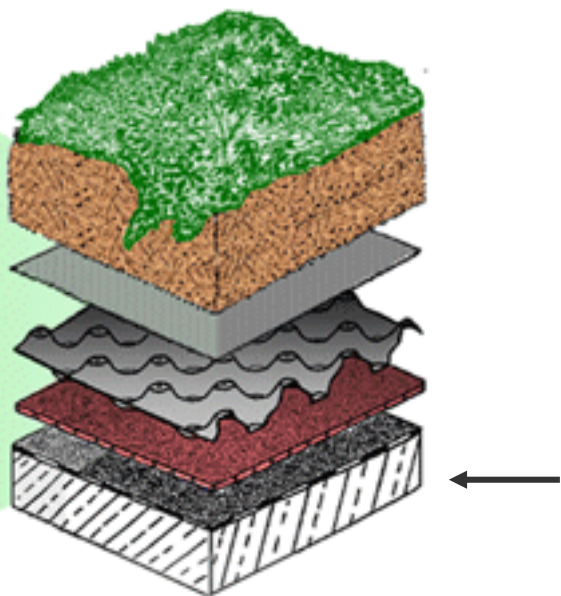
Wortelkering

Normale dakopbouw

*

Opbouw

Normale dakopbouw: Onderdak

- ✓ best lichte helling: 4cm/m is ideaal
- ✓ moet afgestemd zijn op gewicht groendak

Gewicht:

- Extensief groendak: 30 tot 100kg/m²
- Licht daktuin: 100 tot 400kg/m²
- Daktuin: + 400kg/m²

- ✓ drukbestendig isolatiemateriaal

materiaalkeuze

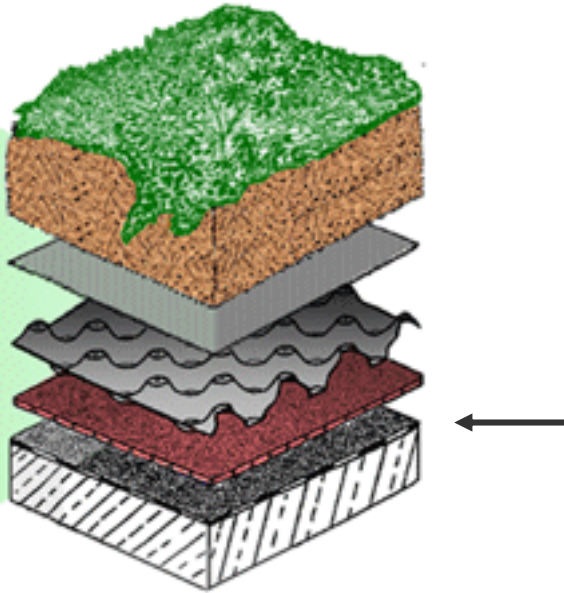
- hout (***) / beton
- houtvezelplaat (***)
- Cellenglas/Minerale wol
- PIR/PUR

(*) = bio-ecologische voorkeur / (***) is bio-ecologisch materiaal

*

Opbouw

Normale dakopbouw: Waterkering

- ✓ perfecte waterdichting
- ✓ wortelbestendig!
-> overlappings!

materiaalkeuze

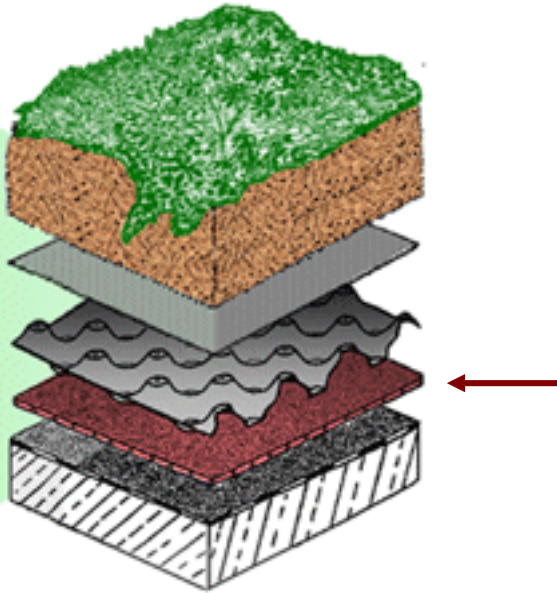
- EPDM (*)
- roofing
- ECB (*)

(*) = bio-ecologische voorkeur / (***) is bio-ecologisch materiaal

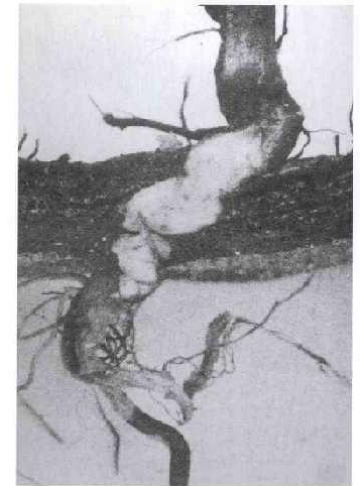
*

Opbouw

Wortelkering

- ✓ bescherming tegen plantenwortels

materiaalkeuze

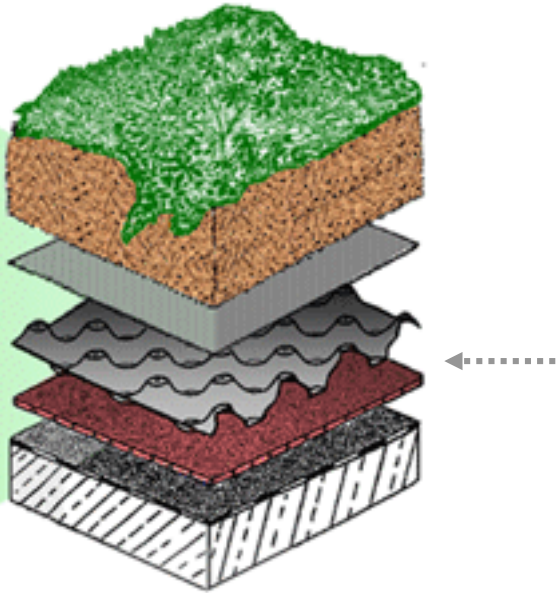
- PE-folie (min 0,4mm)

(*) = bio-ecologische voorkeur / (***) is bio-ecologisch materiaal

*

Opbouw

Beschermlaag (intensief)

✓ bescherming tegen beschadiging

materiaalkeuze

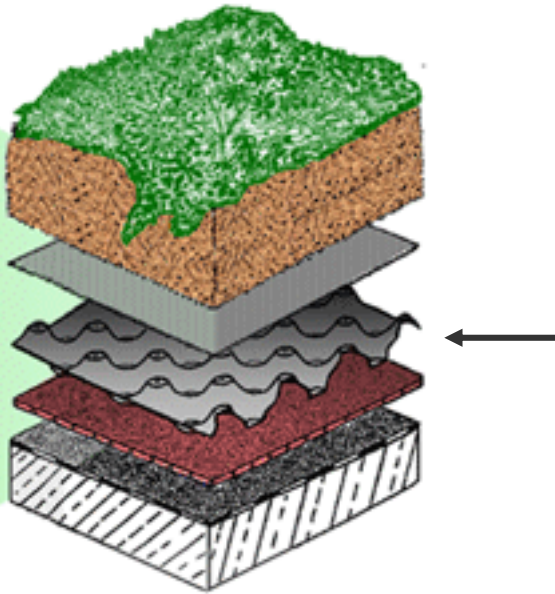
- platen uit gerecycleerd rubber (*)
- PVC-platen
- PE- of PP-folie (*)
- geotextiel (*)

(*) = bio-ecologische voorkeur / (***) is bio-ecologisch materiaal

*

Opbouw

Drainagelaag

- ✓ afvoer overtollige regenwater
noodz tot 15° helling
- ✓ vorstbestendig
- ✓ op lange termijn drainerend
- ✓ drukvast
- ✓ chemisch neutraal

materiaalkeuze

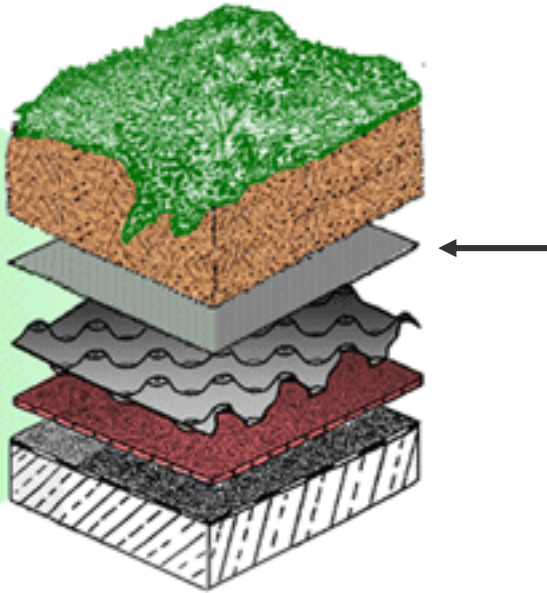
- grofkorrelig mineraal: lava, grind, kleikorrels,... (***)
- soepele kunststof schuimmatten
- kunststof platen met uitsparingen (eierdoppen)

(*) = bio-ecologische voorkeur / (***) is bio-ecologisch materiaal

*

Opbouw

Filterdoek

- ✓ vermijden afvoer substraat
- ✓ waterdoorlatend
- ✓ niet verstoppend
- ✓ rot- en vorstbestendig
- ✓ geen schadelijke stoffen

materiaalkeuze

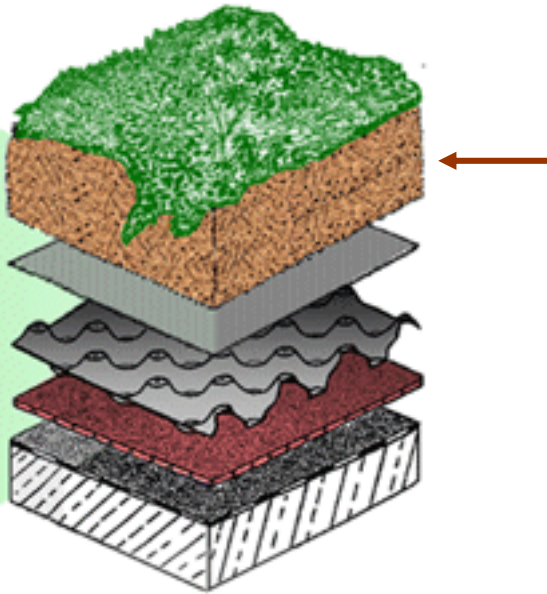
geotextiel

(*) = bio-ecologische voorkeur / (***) is bio-ecologisch materiaal

*

Opbouw

Substraatlaag

- ✓ voeding, water vegetatie
- ✓ zuurstof, verankering wortels
-> luchtig (poreus), lichtgewicht, waterhoudend
- ✓ geen meststoffen of pesticiden
- ✓ 5 tot 20cm bij plat extensief groendak

materiaalkeuze

- tuingrond verbeterd met: (*)
  - minerale elementen
  - organische elementen (bij intensief)
- minerale wol
- waterophoudende polymeren

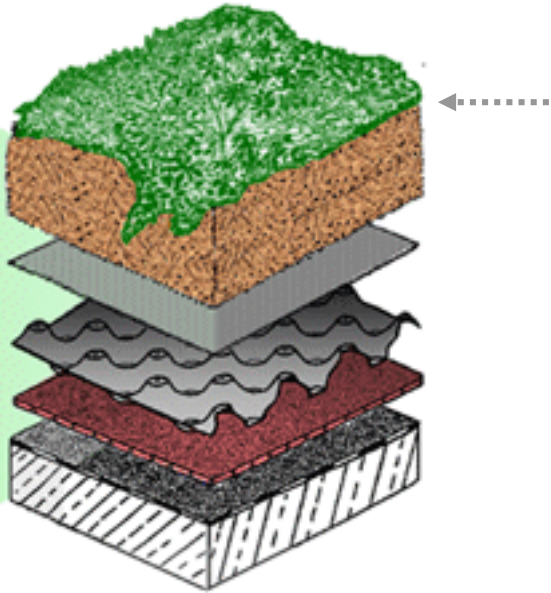
(*) = bio-ecologische voorkeur / (***) is bio-ecologisch materiaal

*

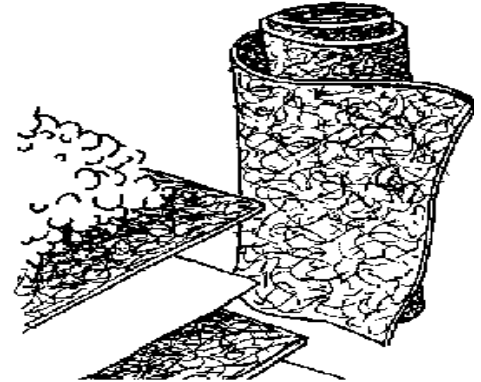

Opbouw

Erosiebescherming (optioneel)

- ✓ bescherming tegen erosie
  - door wind
  - door regenwater

materiaalkeuze

kleefmiddel obv zetmeel

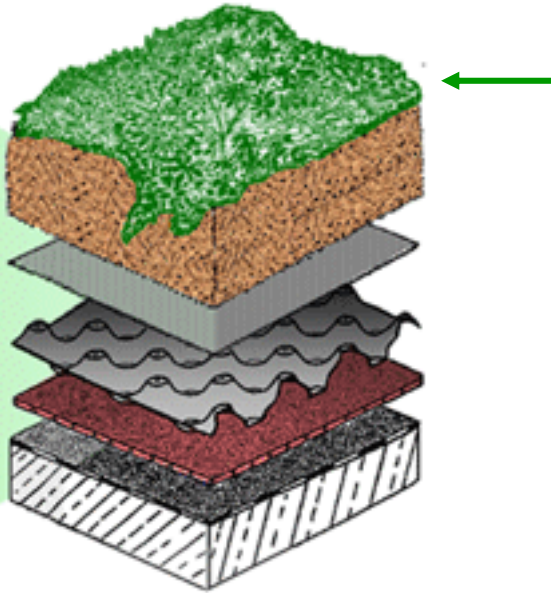
- stromat, kokosmat (***)
- polyester, polypropyleenmat

(*) = bio-ecologische voorkeur / (***) is bio-ecologisch materiaal

*

Opbouw

Vegetatielaag

- ✓ zichtbaar
- ✓ luchtzuiverend
- ✓ stofhechtend
- ✓ verschillende aanplantmethoden
  - (spontane begroeiing)
  - inzaaien (nat of droog)
  - plantendelen
  - inplanten
  - voorgekweekte vegetatiematten

materiaalkeuze

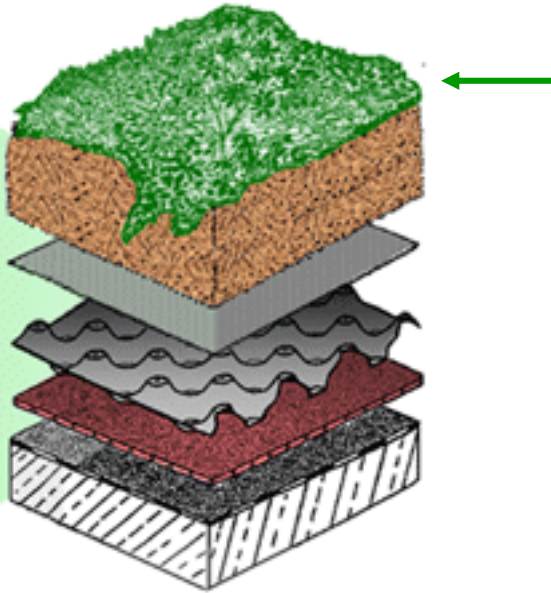
- extensief: sedum - mos, sedum - kruiden, kruiden-gras
- intensief: grassen, struiken, bomen

(*) = bio-ecologische voorkeur / (***) is bio-ecologisch materiaal

*

Opbouw

Vegetatielaag

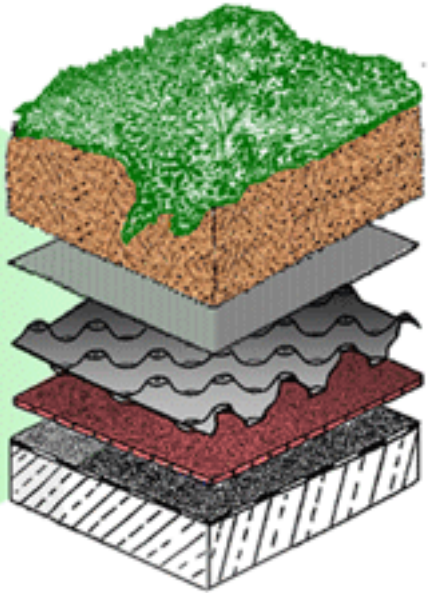

Plantenkeuze afhankelijk van:

- ligging van het groendak:
  - oriëntatie dak
  - hellingsgraad (zonne-inval)
  - lokale klimaat
  - overwegende windrichting
  - schaduw
  - ...
- soort en functie grasdak
- smaak

Opbouw

Vegetatielaag

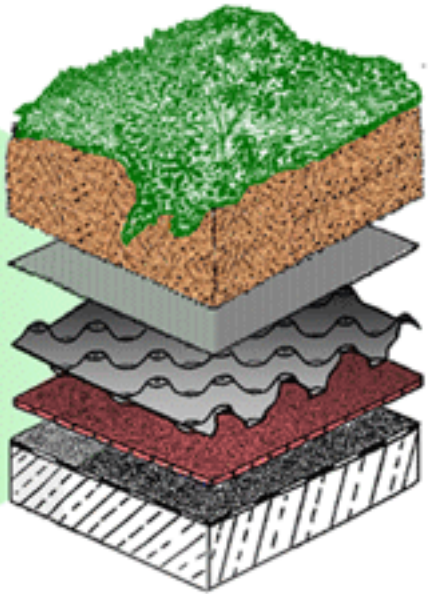
Best kiezen voor:

- dichte begroeiing (erosiebestendig)
- veel soorten
  - hogere belevingswaarde
  - verhoogde ecologische waarde
  - meest aangepaste soorten zullen best gedijen
- (inheemse soorten)

*

Opbouw

Vegetatielaag

Aandachtspunten:

- windvast
- geen agressieve wortels
- zonder veel onderhoud

*

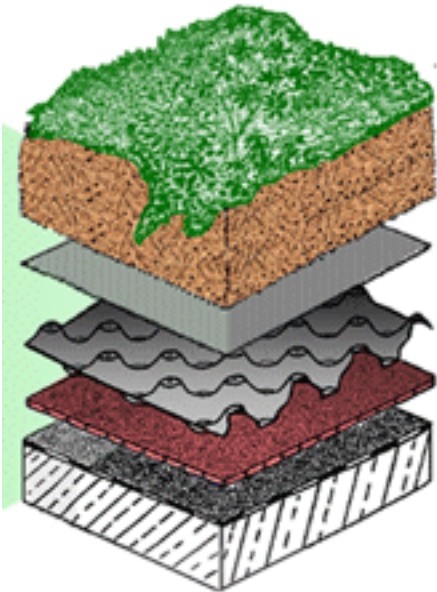
Opbouw

- 6 : Bepanting
- 5 : Substraat
- 4 : Filterdoek
- 3 : Drainagelaag
- 2 : Bescherm laag waterbufer
- 1 : Wortelwerende laag

*

Opbouw

‘Tweelagig’ (drainage/substraat)

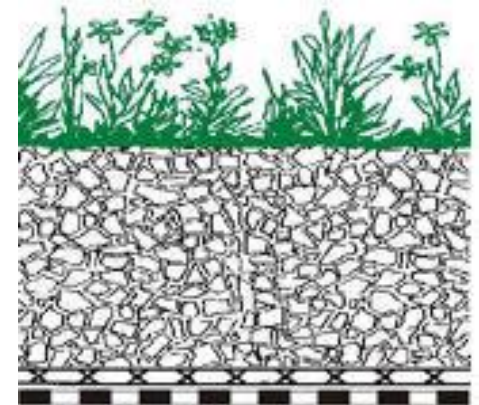
Alternatief : Eénlagig of drielagig

*

Opbouw

‘Eénlagig’ (geen afzonderlijke drainagelaag)

- Eénvoudig
- Goedkoop
- Licht hellende daken 3-20° (5-36%)
- “Grof” substraat
- ...

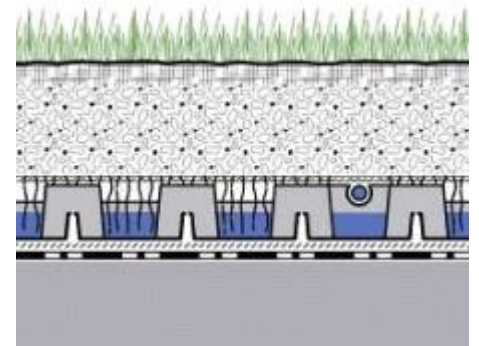

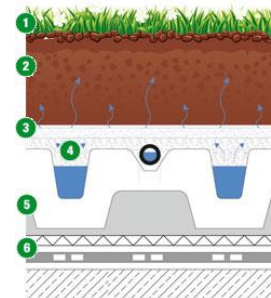
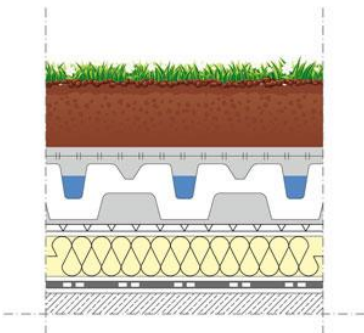
Opbouw

'Drielaagig' (drainage/substraat/waterbuffer)

- Drainage is waterbuffer
- Bijvullen mogelijk
- ...

Bron: ZinCo

*

Opbouw

	Extensief groendak	Intensief groendak
Dikte drainagelaag	1 tot 6 cm	+ 6 cm
Dikte substraatlaag	2 tot 20 cm	vanaf 20 cm
Helling van het dak	Zowel platte als hellende daken (tot 40°)	Enkel voor platte daken (tot 6°)
Belasting	20-400 kg/m ²	+400 kg/m ²
Beloopbaar	Neen	Ja
Onderhoud	Beperkt	Intensief
Investering	25-60 €/m ²	> 60 €/m ²

*

Opbouw (gewicht)

Laag	Materiaal	Gewicht (enkel groendak) (kg/m ²)
Vegetatielaag	Mos/sedum	10
	Sedum/kruiden	15
	Gras/kruiden	15
	Sedum/kruiden/grassen	10
	Bodembedekkers	10
	Kleine struiken	20
	Grote struiken	30-40
	Bomen	≥ 60
Vegetatielaag	Vegetatiematten	25-50
Substraat (per cm)	Tuingrond met geëxpandeerde kleikorrels	10-18/cm
Drainage (per cm)	Grind / Lava	11-18/cm
Dichting	EPDM (1 tot 1,5mm dik)	1,6

*

83

Brandveiligheid

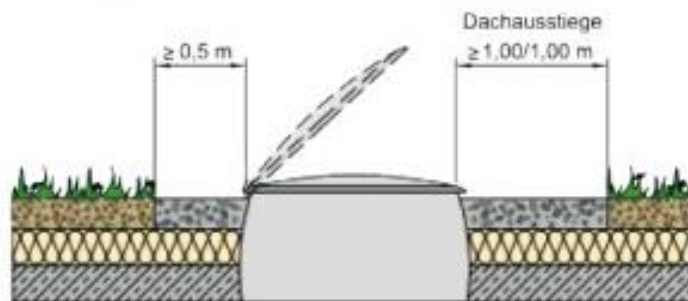
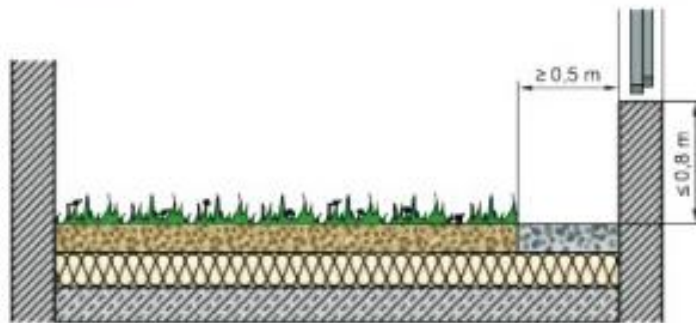
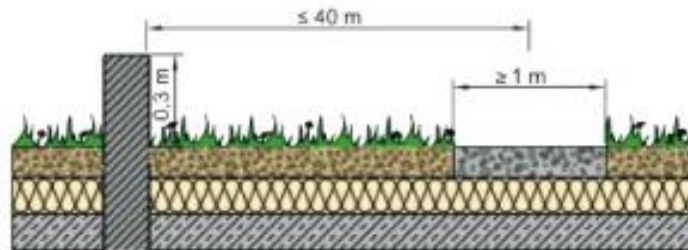
Aandachtspunten:

- Brandweerstand elementen (dikte + 6cm)
- Onderhoud
- Compartimentering
- Afstand tov dakrand en opgaande bouwdelen (50-100cm)

Brandveiligheid

Aanbevelingen:

Bron: Optigrün

*

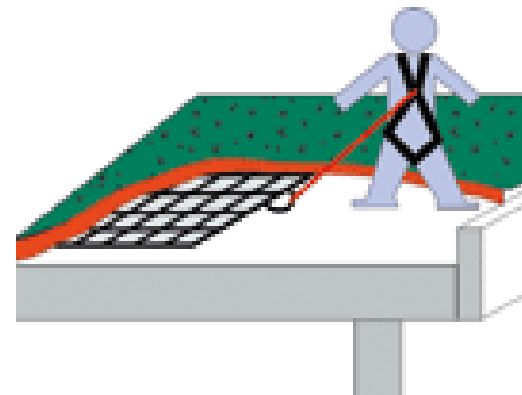
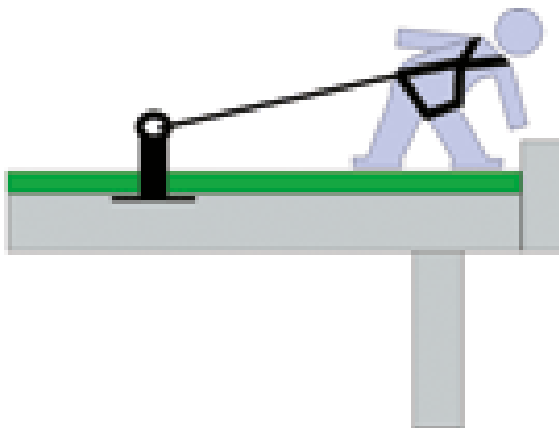
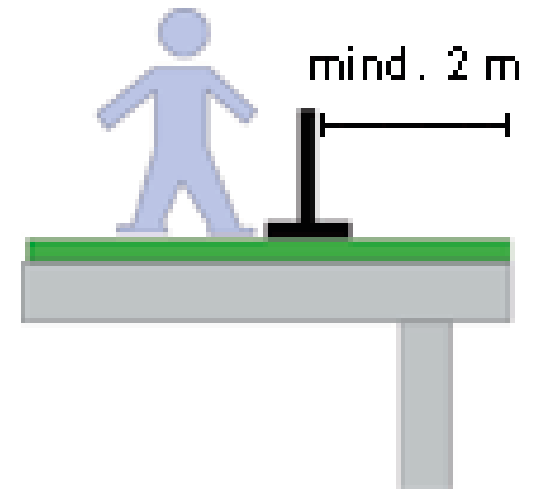
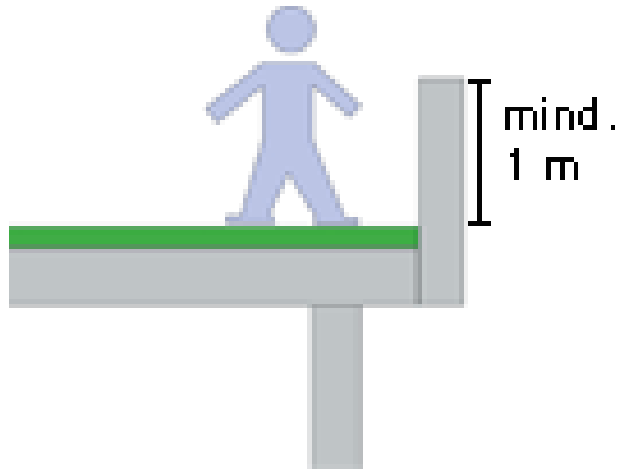
Brandveiligheid

Bron: ZinCo

*

Veiligheid (tijdens onderhoud)

Bron: ZinCo

*

87

Veiligheid

Bron: ZinCo

*

Uitvoeren van een groendak

*

Uitvoering

Wanneer aanleggen?

- Tijdens groeiseizoen
- Best niet in zomer

⇒ Inzaaien: moet + 10 °C zijn
eind april – half juni
september

Inplanten: maart – half juni
begin september – oktober

Matten: kan altijd, tenzij het vriest

*

Uitvoering

Vergunning nodig?

- Gebouw moet vergund zijn
- Vrijgesteld: ombouwen tot extensief met lage begroeiing
- Vergunning nodig:
  - > 200 kg/m² (waterverzadigd gewicht)
  - > 20 cm substraat

*

Uitvoering

Op bestaande dakbedekking?

Onderzoek waterdichting:

- betreding
- dakonderbreking
- opstanden

Voorzorgen:

- zuiver spuiten
- onder water zetten
- wortelkerende laag en/of beschermlaag
- 2e membraan vóór plaatsing groendak
- opstanden voldoende bescherming

*

Uitvoering

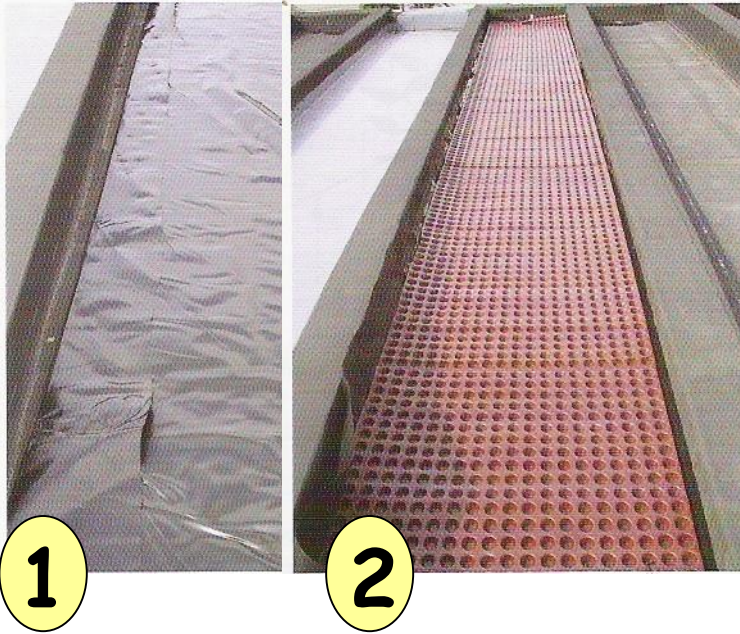

1

1. Plaatsen wortelkerende laag (PE folie)

*

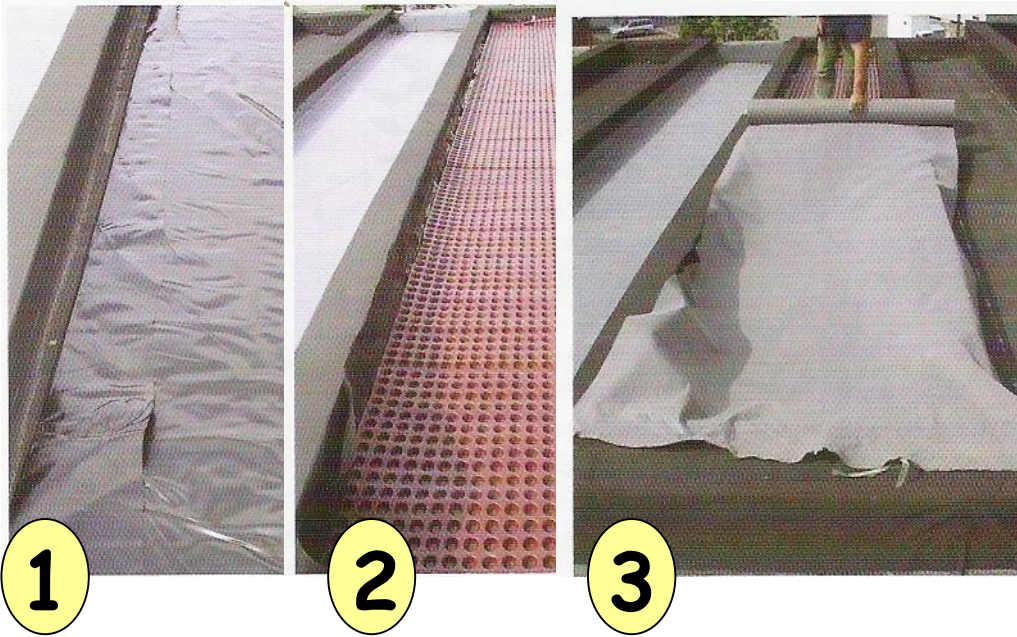
Uitvoering

1. Plaatsen wortelkerende laag (PE folie)
2. Plaatsen drainagelaag

*

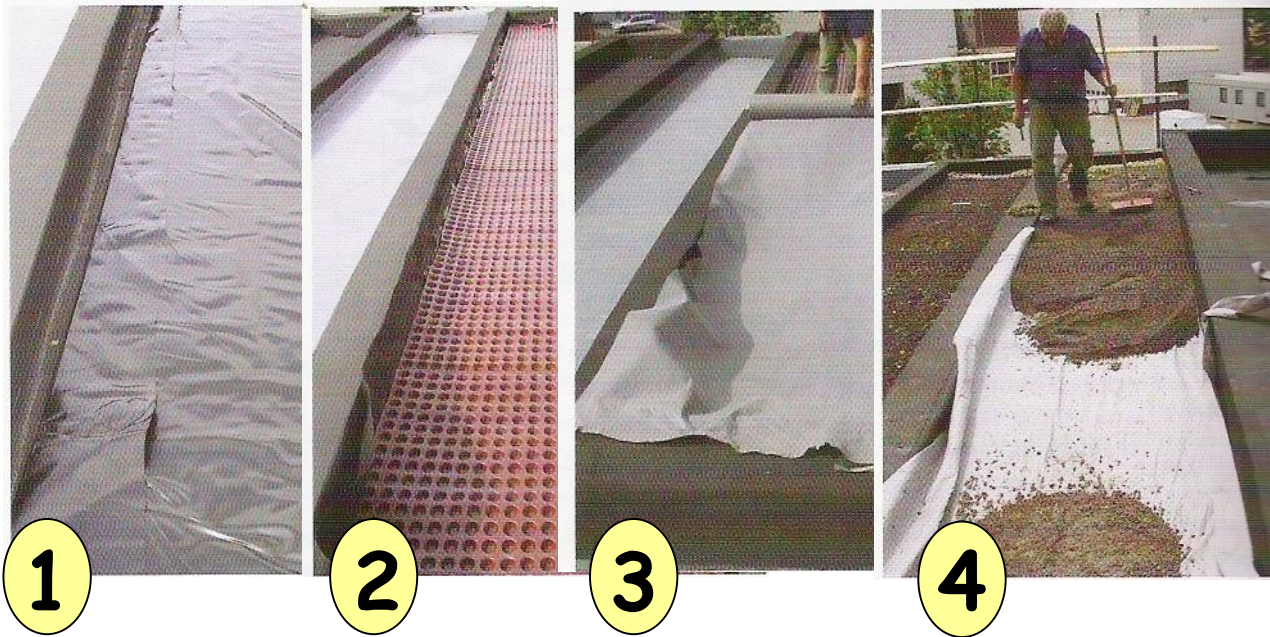
Uitvoering

1. Plaatsen wortelkerende laag (PE folie)
2. Plaatsen drainagelaag
3. Plaatsen filter (geotextiel)

*

Uitvoering

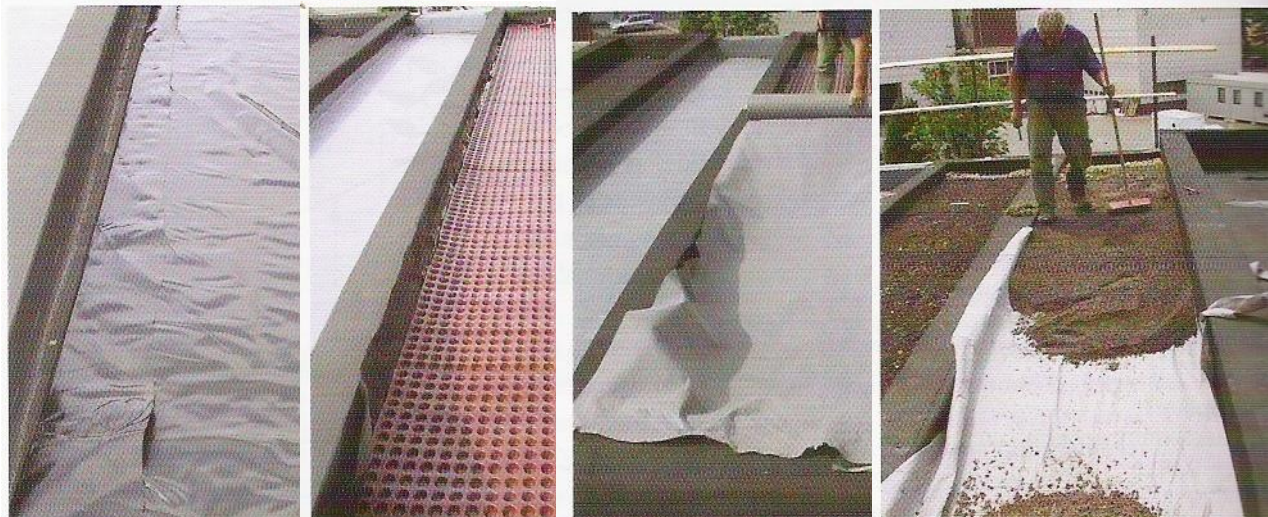

1. Plaatsen wortelkering (PE folie)
2. Plaatsen drainage+waterreservoir
3. Plaatsen filter (geotextiel)
4. Plaatsen substraat

*

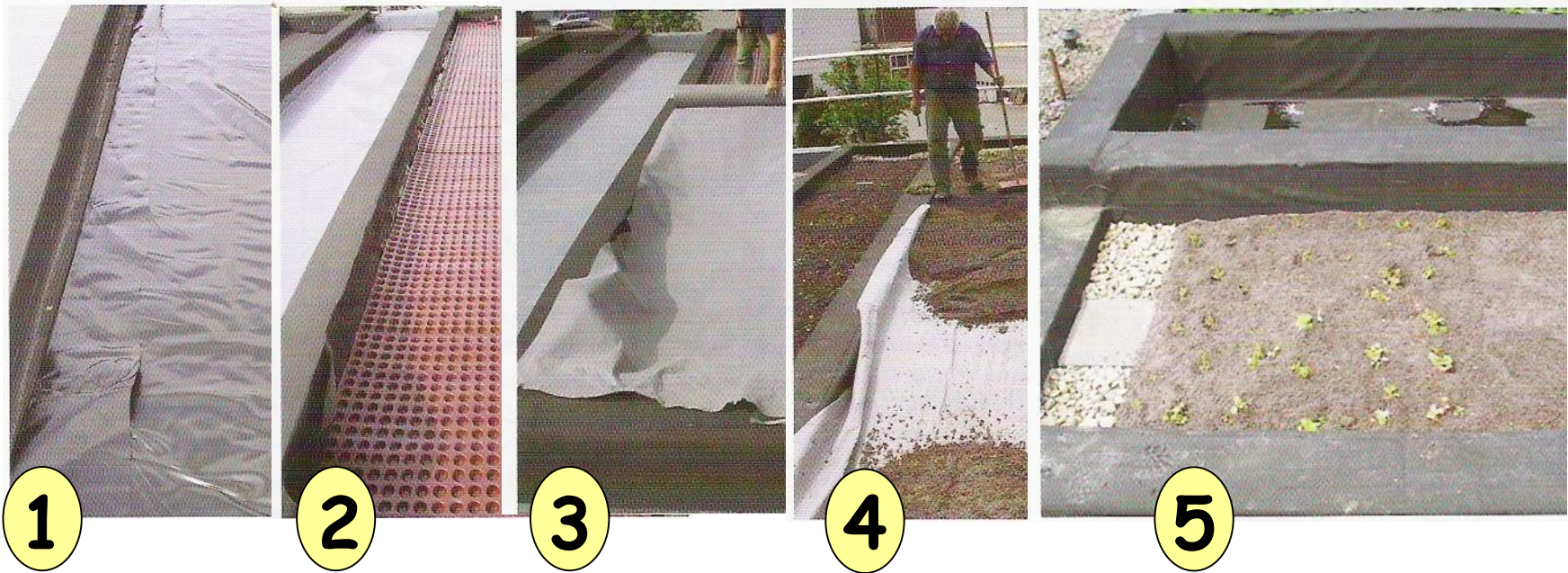
Uitvoering

Vegetatie	Dikte substraatlaag (cm)
Mos-sedumbegroeiingen	2-3
Sedum-mos-kruidachtige begroeiingen	1-6
Sedum-gras-kruidachtige begroeiingen	6-10
Gras-kruidachtige begroeiingen	8-20

*

Uitvoering

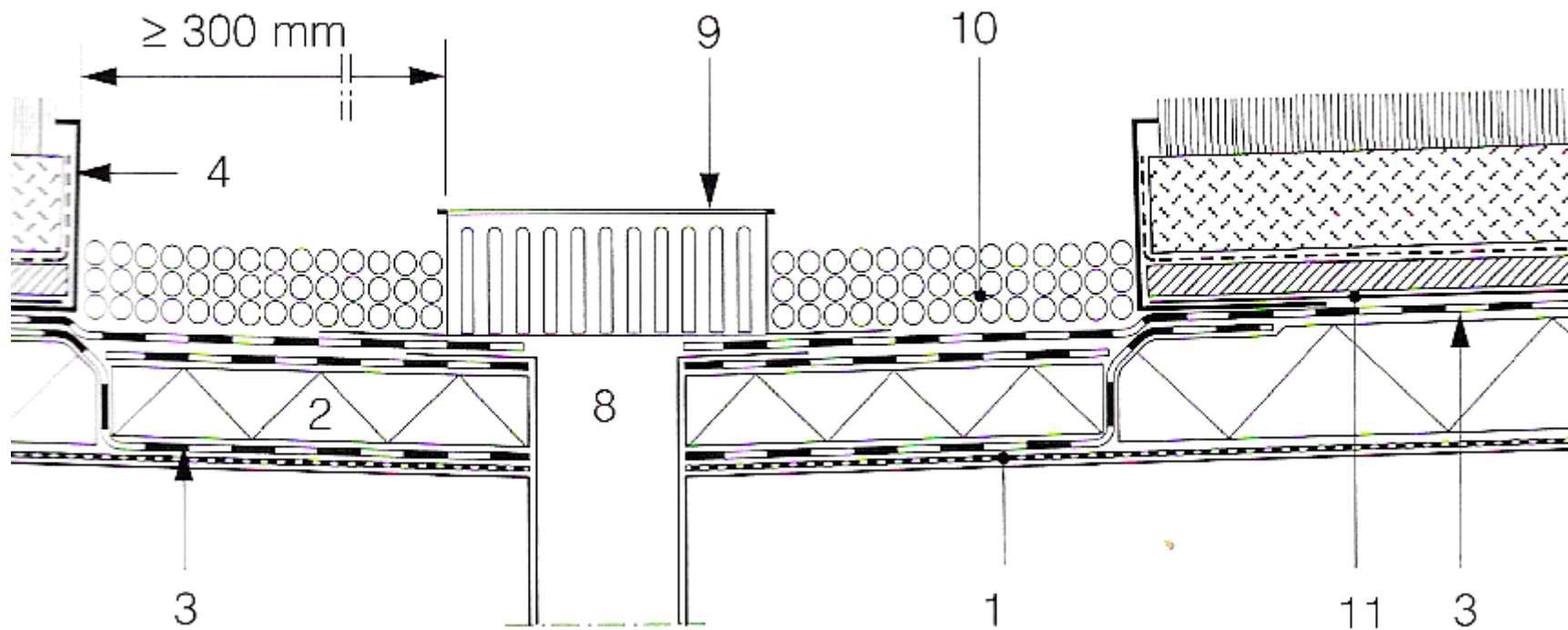

1. Plaatsen wortelkering (PE folie)
2. Plaatsen drainage+waterreservoir
3. Plaatsen filter (geotextiel)
4. Plaatsen substraat
5. Beplanten

*

Uitvoering

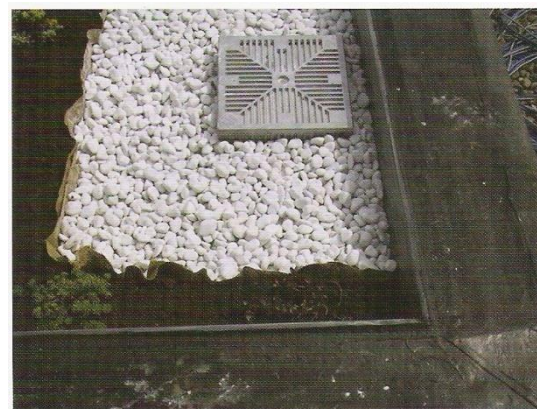
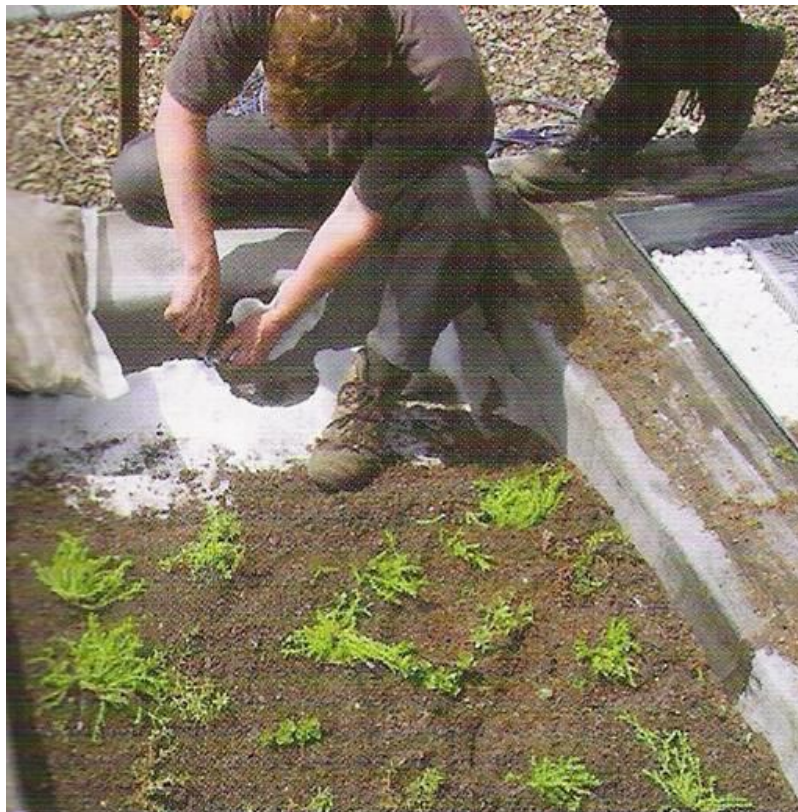
Tapgat

*

Uitvoering

Tapgat

*

Uitvoering

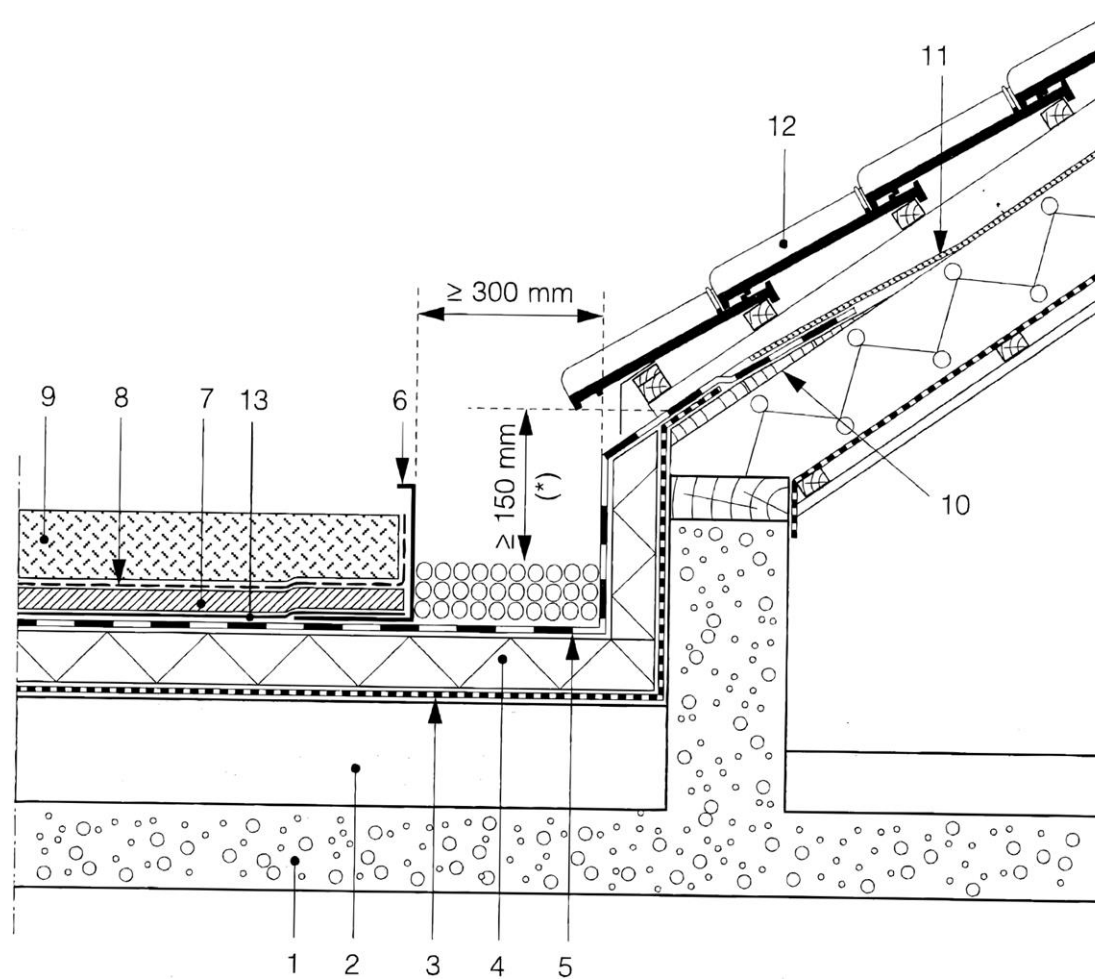
Afstand tot randen en dakkoepels

*

Uitvoering

Afstand aan voet van hellend dak

*

Uitvoering

Aanbrengen substraat

Opletten met puntbelasting (isolatiemateriaal !)

*

Uitvoering

Aanbrengen substraat

Argex

*

Uitvoering

Verdelen substraat

*

Uitvoering

Vegetatielaag aanbrengen

*

Uitvoering bij hellende daken

- Vaker op platte dan op hellende daken
- Geen drainagelaag
- Waterstockage verhogen
(zeker vanaf 5° helling)
- Erosielaag aangeraden

*

Uitvoering bij hellende daken

- $> 8,5^\circ$: moeilijk begaanbaar
- $> 20-35^\circ$: structuur tegen afschuiven
- Gericht op zuiden: $< 20^\circ$

- Intensief: $1-6^\circ$
- Eenvoudig intensief: $1-30^\circ$
- Extensief:
  - $1-15^\circ$ niet al te veel problemen
  - $> 45^\circ$ technisch moeilijker, duurder

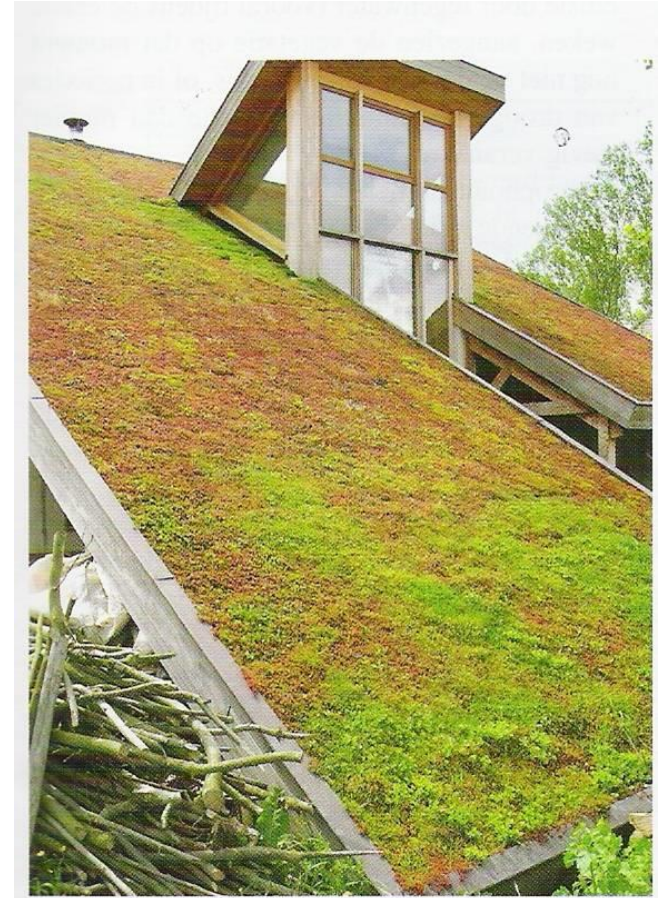

Uitvoering bij hellende daken

Beveiliging tegen afschuiven.

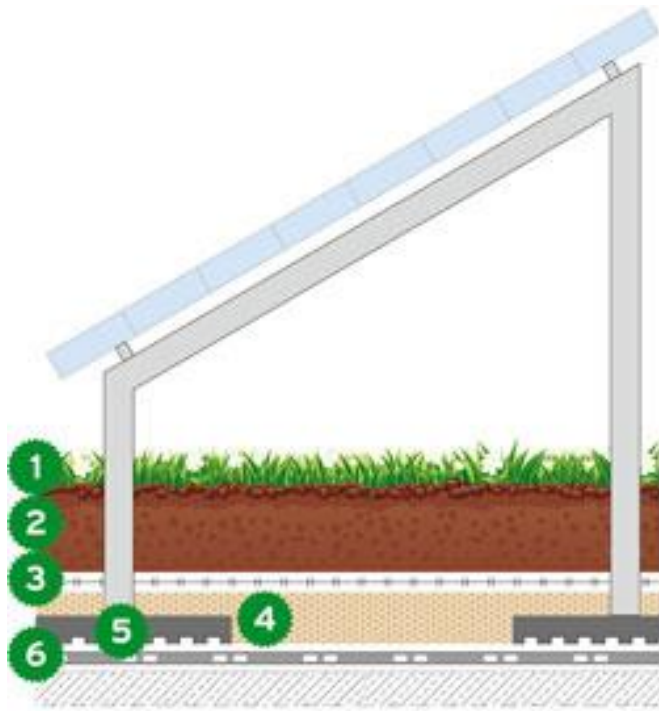

Uitvoering bij hellende daken

*

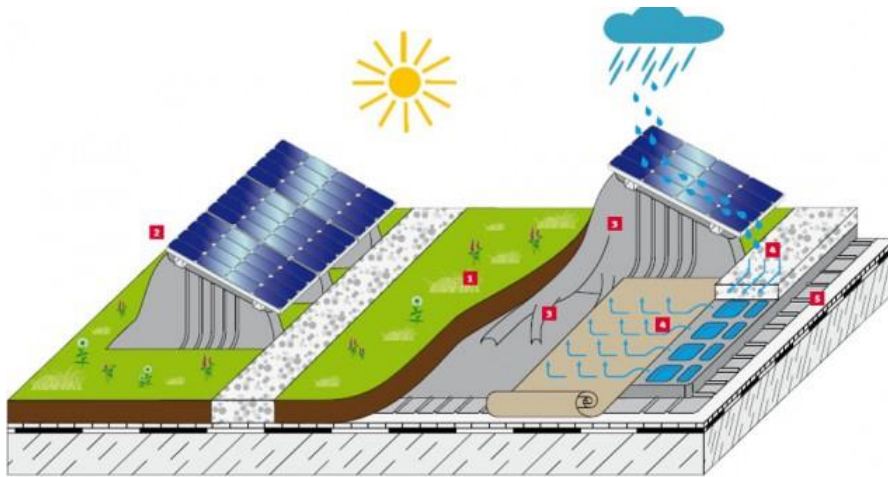
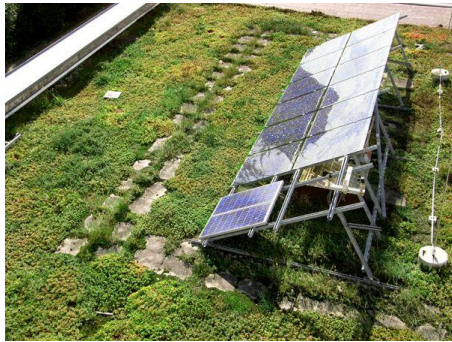
Groendak en PV

Bron: Climagrün

*

Groendak en PV

*

Groendak / groene wand ..

*

Onderhoud groendak

Startonderhoud:

- Regelmatig water geven
- Verwijderen ongewenste vegetatie

Gewoon onderhoud:

- Intensief ~ tuin
- Extensief ~ klassiek dak
- Afval afvoeren
- Onderhoud vegetatievrije zones en detailleringen

*

Onderhoud?

Grasdak maaien

Startonderhoud bij extensief groendak

*

Onderhoud?

Nooit meer maaien ...

*

Kostprijs

Afhankelijk van:

- Groendaktype
- Materialen
- Hellingsgraad
- Laagdiktes
- Zelf uitvoeren werken

Benaderend:

- Extensief: 25 - 60 €/m²
- Intensief: 60 - 100 €/m²

Gemeentelijke subsidies

www.premiezoeker.be

*

Regelgeving Antwerpen

Aanleg groendak :

- Verplicht bij nieuwbouw of ingrijpende renovatie. (vanaf april 2011)
- Minimaal extensief
- Helling < 15°
- 25% of 20 m² vrijstelling mogelijk voor PV of terras
- Anders hemelwaterput voorzien (verplicht hergebruik en pompinstallatie)
- Overloop naar infiltratie
- Premie voor intensief groendak
- Niet van toepassing voor tijdelijke constructie's

*

Zelf doen?

Zelf: extensieve groendaken

Laten doen:

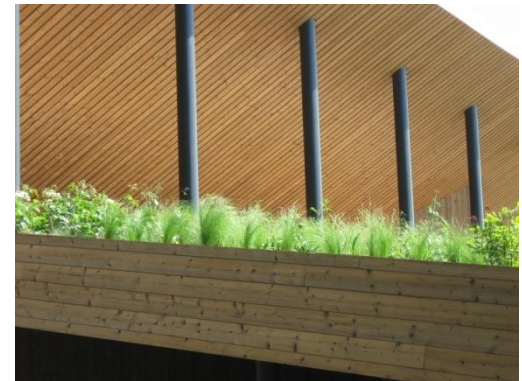
- dakdichting
- beoordeling dakconstructie
- intensieve groendaken

Databank leveranciers, aannemers en architecten:

www.vibe.be

*

Groendaken

Belgisch pavillioen floriade 2012 Nederland

*

Praktijkvoorbeelden :

- 1) Bijgebouw (licht hellend/éénlagig)
- 2) Tuinhuis (licht hellend/éénlagig)
- 3) Woning (plat/extensief/tweelagig)
- 4) Turfdak (Sterk hellend/éénlagig)

*

Voorbeeld 1 : Licht hellend/éénlagig groendak

*

Voorbeeld 1 : Licht hellend/éénlagig groendak

Bescherm- en
waterbuffervlies

Filtervlies

Drainagedarm

Lava

Metselkuip

Substraat

Zaden

*

Voorbeeld 1 : Licht hellend/éénlagig groendak

Wortelvaste dakbedekking (ECB)

*

Voorbeeld 1 : Licht hellend/éénlagig groendak

Bescherm- en waterbuffervlies

*

Voorbeeld 1 : Licht hellend/éénlagig groendak

Minimum 10 cm overlappen !

*

Voorbeeld 1 : Licht hellend/éénlagig groendak

Drainagedarm op laagste punt

Drainage bedekken met lava en filtervlies

*

Voorbeeld 1 : Licht hellend/éénlagig groendak

Metselkuip

*

Voorbeeld 1 : Licht hellend/éénlagig groendak

Afvoer controleputje

Voorbeeld 1 : Licht hellend/éénlagig groendak

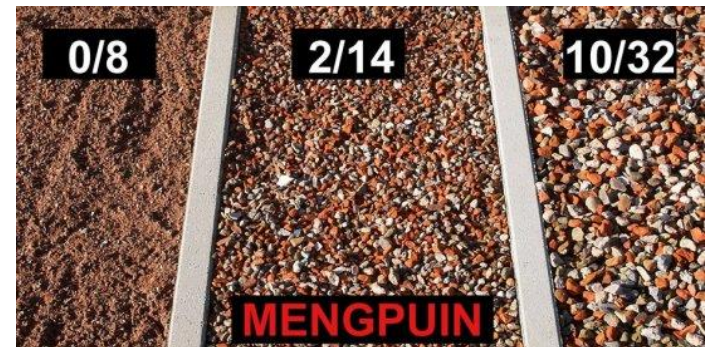
Argex

Lava

Tuingrond (zand)

Adams Massenhoven

*

Voorbeeld 1 : Licht hellend/éénlagig groendak

Kort mengen

Voorbeeld 1 : Licht hellend/éénlagig groendak

Afschuifbeveiliging

*

Voorbeeld 1 : Licht hellend/éénlagig groendak

Takel

*

Voorbeeld 1 : Licht hellend/éénlagig groendak

Eerste laag substraat aanbrengen

*

Voorbeeld 1 : Licht hellend/éénlagig groendak

Nivilleren

*

Voorbeeld 1 : Licht hellend/éénlagig groendak

Kant en klaar substraat

*

136

VIBE

Vlaams Instituut voor
Bio-Ecologisch Bouwen en Wonen

Voorbeeld 1 : Licht hellend/éénlagig groendak

Tweede laag substraat (onkruidzaden vrij)

*

Voorbeeld 1 : Licht hellend/éénlagig groendak

Egaliseren

*

Voorbeeld 1 : Licht hellend/éénlagig groendak

Balken die minstens 300 kg/m² kunnen dragen

*

Voorbeeld 1 : Licht hellend/éénlagig groendak

Inzaaien (zaad + kleefstof)

*

Voorbeeld 1 : Licht hellend/éénlagig groendak

Latijnse naam	Nederlandse naam		
<i>Antennaria dioica</i>	Rozenkransje		
<i>Arenaria serpyllifolia</i>	Gewone zandmuur		
<i>Campanula rotundifolia</i>	Grasklokje	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	Gewoon reukgras
<i>Dianthus carthusioanorum</i>	Kartuizer anjer	<i>Briza media</i>	Trilgras
<i>Dianthus deltooides</i>	Steenanjer	<i>Bromus erectus</i>	Bergdravik
<i>Erodium cicutarium</i>	Gewone reigersbek	<i>Festuca cinerea</i>	Hard zwenkgras
<i>Euphorbia cyparissias</i>	Cypreswolfsmelk	<i>Festuca nigrescens</i>	Gewoon roodzwenkgras
<i>Helianthemum nummularium</i>	Geel zonneroosje	<i>Festuca ovina</i>	Ruig schapengras
<i>Hieracium aurantiacum</i>	Oranje havikskruid	<i>Festuca pallens</i>	Kalkzwenkgras
<i>Hieracium pilosella</i>	Muizenoor	<i>Festuca rupicola</i>	Schapenzwenkgras
<i>Jasione montana</i>	Zandblauwtje	<i>Festuca valesiaca</i>	Walliser zwenkgras
<i>Origanum vulgare</i>	Wilde marjolein	<i>Koeleria macrantha</i>	Smal fakkelgras
<i>Petrorhagia saxifraga</i>	Kleine mantelanjer	<i>Melica ciliata</i>	Wimperparelgras
<i>Potentilla argentea</i>	Viltganzerik	<i>Phleum phleoides</i>	Kalkdoddegras
<i>Potentilla neumanniana</i>	Ganzerik		
<i>Prunella grandiflora</i>	Bijenkorfje/brunel/heelkruid		
<i>Prunella vulgaris</i>	Gewone brunel		
<i>Pulsatilla vulgaris</i>	Wildemanskruid		
<i>Ranunculus bulbosus</i>	Knolboterbloem		
<i>Salvia pratensis</i>	Veldsalie		
<i>Silene nutans</i>	Nachtsilene		
<i>Silene vulgaris</i>	Blaassilene		
<i>Thymus pulegioides</i>	Grote tijm		
<i>Thymus serpyllum</i>	Wilde tijm		
<i>Verbascum nigrum</i>	Zwarte toorts		

*

Zadenlijst (25 kruiden/12 grassen)

Voorbeeld 1 : Licht hellend/éénlagig groendak

Zadenlijst (25 kriuiden/12 grassen)

*

Voorbeeld 1 : Licht hellend/éénlagig groendak

Water geven

*

Uitvoering bij licht hellend plat dak

.... Wachten ...

*

Voorbeeld 1 : Licht hellend/éénlagig groendak

2 weken later ...een groene was ...

*

Voorbeeld 1 : Licht hellend/éénlagig groendak

1 maand na het zaaien ...

*

Voorbeeld 1 : Licht hellend/éénlagig groendak

2 maand na het zaaien ...

*

Voorbeeld 1 : Licht hellend/éénlagig groendak

3 maand na het zaaien ...

*

Voorbeeld 2 : Licht hellend/éénlagig groendak

*

Voorbeeld 2 : Licht hellend/éénlagig groendak

Dakvloer

Beschermdoek

Waterdichte folie

*

Voorbeeld 2 : Licht hellend/éénlagig groendak

Beschermdoek / waterbuffer

Kiezel

Afvoerpunt

Kiezelrand

*

Voorbeeld 2 : Licht hellend/éénlagig groendak

Substraat verdelen

6 à 7 cm dikte

*

Voorbeeld 2 : Licht hellend/éénlagig groendak

Egaliseren

*

Voorbeeld 2 : Licht hellend/éénlagig groendak

Sedum- en kruidenpluggen

*

Voorbeeld 2 : Licht hellend/éénlagig groendak

Alternatieven voor plantjes of zaaien

Eenvoudiger maar duurder alternatief
(+ 50€)

Sedum op rol (+-20 €)

*

Voorbeeld 3 : Plat/tweelagig groendak

*

Voorbeeld 3 : Plat/tweelagig groendak

PE wortelwerende folie aanbrengen en over de randen hangen

Afvoeropeningen
uitsnijden, folie in de
hoek duwen

*

Voorbeeld 3 : Plat/tweelagig groendak

Bescherm- waterbufferdoek leggen, 10 cm overlappen, afvoer uitsnijden

*

Voorbeeld 3 : Plat/tweelagig groendak

Drainageplaten leggen (overlappen en afvoer uitsnijden)

*

Voorbeeld 3 : Plat/tweelagig groendak

Filtervlies strak leggen (10cm overlappen)

*

Voorbeeld 3 : Plat/tweelagig groendak

Afvoer uitsnijden, controleschacht plaatsen

*

Voorbeeld 3 : Plat/tweelagig groendak

Extensief substraat gelijkmatig verdelen, filtervlies afsnijden

*

Voorbeeld 3 : Plat/tweelagig groendak

Sedumspruiten uitstrooien / zaaien (zaad + zand)

*

Voorbeeld 3 : Plat/tweelagig groendak

Onmiddellijk veel water geven (tot het uit de afvoeren loopt)

*

Voorbeeld 3 : Plat/tweelagig groendak

Enkele jaren later ...

*

Voorbeeld 4 : Turfdak (groendak op noorse wijze)

*

Voorbeeld 4 : Turfdak (groendak op noorse wijze)

Voorbeeld 4 : Turfdak (groendak op noorse wijze)

*

Voorbeeld 4 : Turfdak (groendak op noorse wijze)

VIBE

Vlaams Instituut voor
Bio-Ecologisch Bouwen en Wonen

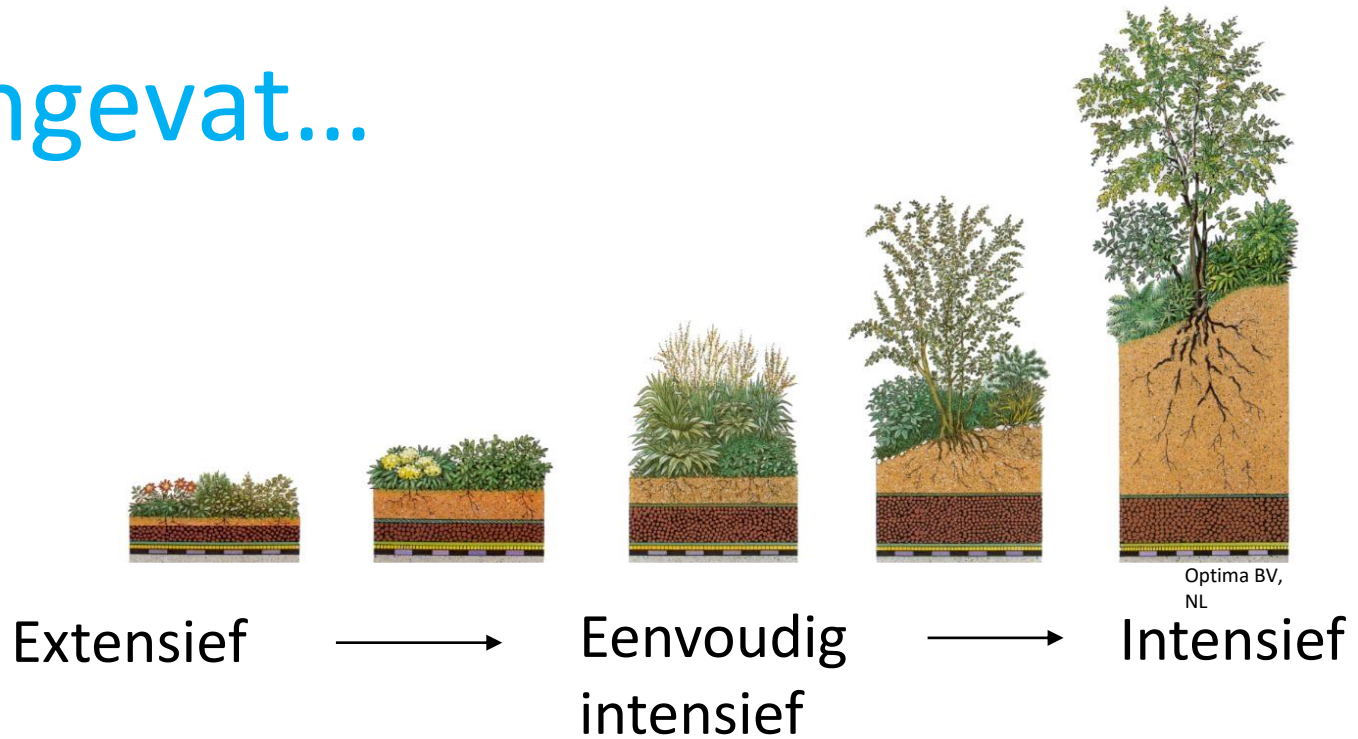
Voorbeeld 4 : Turfdak (groendak op noorse wijze)

Samengevat...

- Waarom groendak?
  - Energiebesparing: zomerkoeling
  - Langere levensduur dakbedekking
  - Extra ruimte voor gebruik
  - Geluidsreductie
  - Waterafvoer en -zuivering efficiënter
  - Gunstig effect op de gezondheid
  - Meer benutte ruimte
  - Biodiversiteit
  - Microklimaat (steden)
  - ...

Samengevat...

Hellingsgraad	Zowel platte als hellende daken (tot 40°)	Enkel platte daken
Belasting	20-400 kg/m ²	>400 kg/m ²
Onderhoud	Beperkt	Intensief
Investering	25-60 €/m ²	>60 €/m ²

Samengevat...

- 6 : Beplanting
- 5 : Substraat
- 4 : Filterdoek
- 3 : Drainagelaag
- 2 : Bescherm laag waterbufer
- 1 : Wortelwerende laag

*

Samenvatting...

Zelf doen?

extensieve groendaken

Laten doen:

- dakdichting
- beoordeling dakconstructie
- intensieve groendaken

*

Bio-ecologische aannemers, handelaars, architecten

The screenshot displays the VIBE website interface. At the top left is the VIBE logo with the tagline 'Vlaams Instituut voor Bio-Ecologisch Bouwen en Wonen'. A horizontal menu features categories: 'Bio-ecologisch bouwen?', 'Gezondheid', 'Ruimte', 'Energie', 'Materialen', and 'Water'. To the right is the 'natureplus for better living' logo. A vertical sidebar on the left contains navigation links: 'Over ons', 'Wat doet VIBE?', 'Agenda', 'Bouwadvies', 'Adressen & producten', 'VIBE-label', 'Prikbord', 'Winkel', 'Downloads', 'Links', and 'Ledenpagina's'. A search bar is located at the bottom of the sidebar. The main content area shows a breadcrumb trail 'Home > Adressen & producten' and a red advertisement for 'eurabo' (BIO-ECOLOGISCHE BOUWMATERIALEN VOOR ENERGIEZUINIGE HOUTBOUW). Below the ad is the heading 'Adressen & producten' followed by text explaining the search function and a link to the 'VIBE-bouwpartner-lijst'. At the bottom of the main area are three search buttons: 'Ik zoek een product', 'Ik zoek een adres', and 'of zoek in de volledige databank' with an input field and a 'zoek' button.

*

Meer info bio-ecologische bouwen

- ✓ Groendaken

Via [www.vibe.be/downloads/water groendaken](http://www.vibe.be/downloads/water_groendaken)

- ✓ Keuzefiches materialen (verven, isolatie, plaatmaterialen...)

Via [www.vibe.be/downloads/project herinrichten en renoveren](http://www.vibe.be/downloads/project_herinrichten_en_renoveren)

- ✓ Stappenplan nieuwbouw/verbouwing

- ✓ Doe-het-zelf-fiches (isoleren, werken met natuurverf, keuken,...)

- ✓ Technische fiches (funderingen, vloeren, daken, isolatie, geluid, schrijnwerk,...)

Via [www.vibe.be/downloads/project jeugdwerkinfrastructuur](http://www.vibe.be/downloads/project_jeugdwerkinfrastructuur)

*

Meer info

- Boek Natuurlijk Wonen
- Boek Natuurlijk Isoleren

Te bestellen via www.vibe.be

*

Duurzaam bouwen is goed

bio-

ecologisch

bouwen is beter.

Duurzaam bouwen is goed, bio-ecologisch is beter...

DUURZAAM BOUWEN

- = sterk
- = 'blijven duren'

meestal beperkt tot energie –en
waterbesparend bouwen

BIO-ECOLOGISCH BOUWEN & WONEN

- bio ————— **gezondheid**
- ecologisch ————— **milieu**

*

Interesse in andere VIBE-vormingen?

- ✓ <http://www.vibe.be/agenda/>
- ✓ http://www.vibe.be/downloads/10.Studiedagen_vormingen_AV_ea/Vormingen/VIBE-Vormingen.pdf

Moedig je gemeente/vereniging aan om een VIBE-vorming te organiseren.

Dank voor je aandacht!

We horen graag uw feedback: cursus@vibe.be

*